

**„Našou prácou ukončujeme
bezdomovectvo.“**

**Výročná správa
občianskeho združenia
Vagus za rok 2024**

Príhovor riaditeľiek

Obsah

1. Princípy našej práce

1. Naše poslanie
2. Vízia a prístup

2. Odbornosť

1. Tímy a funkcie zamestnankýň a zamestnancov OZ Vagus
2. Vzdelávanie zamestnankýň a zamestnancov OZ Vagus
3. Spolupráca s vysokými školami a odborná prax vo Vaguse
4. Externé vzdelávanie

3. Problematika ľudí bez domova – ako sa vyvíjajú vybrané oblasti

1. Vývoj počtu ľudí žijúcich v chudobe
2. Výsledky druhého sčítania ľudí bez domova na území mesta Bratislavy
3. Politické riešenie bezdomovectva
4. Právo na bývanie a situácia s bývaním na Slovensku
5. Právo na zdravie a prístup k zdravotnej starostlivosti

4. Hájime práva ľudí bez domova – advokačné aktivity v roku 2024

1. Akčný plán k Národnej koncepcii prevencie a ukončovania bezdomovstva
2. Vznik Platformy na ukončovanie bezdomovectva
3. Aktivity v oblasti rozširovania dostupnosti bývania
4. Rozširovanie zdravotnej starostlivosti pre ľudí bez domova
5. Ochrana 2 % (nielen) pre ľudí v núdzi

5. Naše programy a služby v roku 2024

1. Streetwork – terénna sociálna práca
2. Domec – nízkoprahové denné centrum
3. Medzimiesto – integračný program

6. Vybrané príbehy ľudí, s ktorými pracujeme

1. Príbehy zo Streetu
2. Príbehy z Domca
3. Príbehy z Medzimiesta

7. OZ Vagus vo verejnom priestore

1. Časopis Z ulice
2. Komunikačné kampane
3. 1. máj a Deň otvorených ateliérov v Novej Cvernovke
4. Deň otvorených dverí v Domci

5. Noc vonku 2024 – druhýkrát celoslovensky
6. Hrany ulice
7. Ocenenia v sociálnej oblasti a v oblasti komunikácie

8. Komunita našich podporovateľiek a podporovateľov

1. Podpora od štátu a samosprávy
2. Firemní partneri a podpora z nezisku
3. Stretnutie našej komunity

9. Zdroje

10. Financie

1. Princípy našej práce

Naše poslanie

Poskytujeme čo najkvalitnejšie služby pre čo najväčší počet ľudí bez domova v Bratislave. Okrem našich troch stálych programov vytvárame aj nové služby, pričom vždy vychádzame z overených prístupov a metód zo zahraničia.

Naším základným východiskom je vykonávanie odbornej sociálnej práce založenej na rešpektovaní každého človeka, jeho prežívania a aktuálnej životnej situácie. K ľuďom, s ktorými pracujeme, pristupujeme individuálne. Základným princípom pri ukončovaní bezdomovectva je totiž pocit ľudskej hodnoty.

Vízia a prístup

S ľuďmi bez domova pracujeme dlhodobo. **Naším cieľom je poskytnúť pomoc všetkým, ktorí to potrebujú a chcú, bez ohľadu na ich momentálnu situáciu alebo dôvod, prečo sa ocitli v náročnom životnom období. Angažujeme sa tiež v spoluvytváraní verejných politík v oblasti extrémnej chudoby a bezdomovectva na lokálnej aj celonárodnej úrovni. Verejne hájime práva tých, ktorí prišli o svoj domov alebo im bezdomovectvo ešte len hrozí.**

Naša práca s ľuďmi bez domova je rešpektovaná odbornou a laickou verejnosťou, o čom svedčia rôzne medzinárodné aj domáce ocenenia, ako aj podpora z radov bežnej verejnosti. Výsledky našich programov pozitívne menia vnímanie témy bezdomovectva a sú dôkazom, že náš Vagus nahrádza povinnosť štátnych a komunálnych subjektov v oblasti poskytovania adekvátnej pomoci ľuďom žijúcim v rôznych formách extrémnej chudoby.

2. Odbornosť

Tímy a funkcie zamestnankýň a zamestnancov OZ Vagus

KANCELÁRIA

Mgr. Petra Červená - programová riaditeľka združenia

Ing. Alexandra Kárová - výkonná riaditeľka združenia

Mgr. Ivana Balgová - manažérka individuálneho darčovstva

Ing. Alexandra Bíla - projektová manažérka

Mgr. Stanislava Fabšíková - marketingová manažérka

Bc. Ronald Hierweg - finančný manažér

Mgr. Tatiana Chovancová - programová asistentka

Lukáš Kožina - personálny manažér

Anna Kőszegyová - účtovníčka

Bc. Dávid Lacko - koordinátor dobrovoľníctva

Mgr. Alexandra Lauko - projektová manažérka

Mgr. Fedor Matúš - prevádzkový manažér

Mgr. Martina Mihalkovičová - asistentka marketingu
Martina Pankúchová - koordinátorka dobrovoľníctva
Mgr. Klára Ševčík Bernátová - fundraisingová manažérka
Ing. Barbara Vojtová - personálna manažérka
Mgr. Barbora Žišková - tvorkyňa obsahu na sociálne siete

STREETWORK - TERÉNNÁ SOCIÁLNA PRÁCA

Mgr. Ecaterina Catasanova - koordinátorka programu / terénna sociálna pracovníčka
Mgr. Jakub Hainzl - zástupca koordinátorky / terénny sociálny pracovník

Bc. Anna Denina - terénna sociálna pracovníčka
Mgr. Lucia Haburajová - terénna sociálna pracovníčka
Natália Hačundová - terénna pracovníčka
Mgr. Alexandra Humajová - terénna pracovníčka
Mgr. Michal Klikač - terénny sociálny pracovník
Alena Pitlová - terénna sociálna pracovníčka

DOMEC - NÍZKOPRAHOVÉ DENNÉ CENTRUM

Mgr. Annamária Kaločaiová - koordinátorka programu / sociálna poradkyňa
Mgr. Andrea Macková - zástupkyňa koordinátorky / sociálna poradkyňa

Mgr. Tatiana Bakkaiová - asistentka sociálnej práce
Mgr. Dagmar Belláková - pomáhajúca pracovníčka v sociálnych službách
Mgr. Dominik Čisárik, PhD. - asistent sociálnej práce
Mgr. Magdaléna Danková - pomáhajúca pracovníčka v sociálnych službách
Bc. Filip Janči - pomáhajúci pracovník v sociálnych službách
Augustín Juck - asistent sociálnej práce
Mgr. Denis Karetka - sociálny poradca
Mgr. Ivana Klobušníková - pomáhajúca pracovníčka v sociálnych službách
Bc. Dávid Lacko - pomáhajúci pracovník v sociálnych službách
Viera Machová - asistentka sociálnej práce
Ing. Gabriela Marková - pomáhajúca pracovníčka v sociálnych službách
Bc. Michala Obšitošová - asistentka sociálnej práce
Mgr. Anastasiia Ornst - pomáhajúca pracovníčka v sociálnych službách
Mgr. Zdenka Osuská - pomáhajúca pracovníčka v sociálnych službách
Martina Pankúchová - pomáhajúca pracovníčka v sociálnych službách
MUDr. Tatiana Smolárová - pomáhajúca pracovníčka v sociálnych službách
Mgr. Ivana Solčanská - asistentka sociálnej práce
Adriána Stašková - asistentka sociálnej práce
Mgr. Zuzana Svitekova - sociálna poradkyňa
Bc. Viktória Šedivá - pomáhajúca pracovníčka v sociálnych službách
Barbora Vargová - pomáhajúca pracovníčka v sociálnych službách

MEDZIMIESTO - INTEGRAČNÝ PROGRAM

Mgr. Dominika Kráľová - koordinátorka programu / sociálna poradkyňa
Mgr. et. Mgr. Monika Sabaková - zástupkyňa koordinátorky / sociálna poradkyňa

Mgr. Emília Čelovská - sociálna poradkyňa

Mgr. Ľubica Čizmaziová - asistentka sociálnej práce
Mgr. Barbara Fajtl Foltánová - sociálna poradkyňa
Mgr. Gabriela Ivanegová - psychologička
Bc. Natália Mojžíšová - komunitná pracovníčka
Mgr. Gabriela Paulíková - asistentka sociálnej práce
Viktoriya Silyayeva - psychologička
Bc. Viktória Šedivá - asistentka sociálnej práce
PhDr. Karin Štrofová, PhD. - sociálna poradkyňa
Mgr. Erik Terek - sociálny poradca
Mgr. Michaela Vašová - pracovníčka pre bytové otázky

Vzdelávanie zamestnankýň a zamestnancov OZ Vagus

Rok 2024 bol z pohľadu vzdelávania a rozvoja zamestnankýň a zamestnancov opäť veľmi aktívnym. **Systematické vzdelávanie je pre nás kľúčovým nástrojom na prehĺbovanie odbornosti, zvyšovanie kvalifikácie a posilňovanie kompetencií našich tímov.** Naše zamestnankyne a zamestnanci sa počas celého roka zúčastňovali školení zameraných na rozvoj odborných vedomostí v oblasti sociálneho poradenstva, zlepšovanie komunikačných a manažérskych zručností či prehľad v zákonných povinnostiach. Aj tento rok bolo cieľom podporiť ich odborný rast a tým aj kvalitu našich služieb poskytovaných pre klientky a klientov, ktorí využívajú služby Vagusu.

Naše zamestnankyne a zamestnanci sa od externých subjektov vzdelávali v nasledovných témach:

- Motivačné rozhovory,
- Krízová intervencia,
- Znižovanie rizík v súvislosti s užívaním návykových látok,
- Právne poradenstvo,
- Konštruktívna spätná väzba,
- Škola Housing first,
- Lektorské zručnosti,
- Metóda Recovery star,
- Diskusia o psychiatrických diagnózach,
- Facility manažment,
- Rozvoj profesionálnych kapacít,
- Interaktívne budovanie vzťahov.

V tomto roku mali naše zamestnankyne a zamestnanci možnosť prihlásiť sa aj na **Večernú akadémiu kritického myslenia** od spoločnosti Akadémia kritického myslenia. Večerná akadémia predstavuje **balík 90-minútových online kurzov** navrhnutých pre ľudí, ktorí si chcú zlepšiť svoje komunikačné zručnosti a rozvíjať kritické myslenie.

Okrem externých školení absolvovali naše nové zamestnankyne a zamestnanci v rámci ich adaptácie interné školenia, ktoré viedli naše skúsené kolegyne a kolegovia v nasledovných témach:

- Agresívny klient a deeskalácia konfliktov,
- Školenie na tému cieľovej skupiny a základov poradenstva,

- Základy ošetrovania,
- Riešenie krízových situácií.

Kľúčovým aspektom podpory tímov boli aj pravidelné individuálne a skupinové supervízie, ktoré zohrávajú dôležitú úlohu v prevencii vyhorenia a podporujú duševnú odolnosť zamestnankýň a zamestnancov pracujúcich v sociálnej oblasti. Poskytujú tiež priestor na reflexiu náročných situácií z praxe, zdieľanie skúseností a profesionálny rast.

Dôležitou súčasťou rozvoja združenia bolo aj každoročné strategické plánovanie, na ktorom sa podieľalo vedenie organizácie spolu s koordinátorkami či koordinátormi jednotlivých programov a programovou asistentkou. Diskusie sa zameriavali nielen na ďalšie smerovanie programov, ale aj na reflexiu potrieb a spätných väzieb nielen od zamestnankýň a zamestnancov, ale aj od samotných klientiek a klientov. Výsledkami tejto náročnej, no vždy inšpiratívnej a obohacujúcej aktivity, sú konkrétne úlohy a opatrenia, ktoré následne prispievajú k napĺňaniu dlhodobých cieľov združenia.

Okrem vyššie uvedeného sme vytvárali priestor na vzájomnú podporu a zdieľanie skúseností či informácií naprieč všetkými programami prostredníctvom pravidelných porád:

- klientských porád zameraných na konkrétne prípady a situácie klientiek a klientov,
- pravidelných tímových porád,
- celovagusových porád.

Spolupráca s vysokými školami a odborná prax vo Vaguse

V roku 2024 sme pokračovali v aktívnej spolupráci s vysokými školami. Počas roka u nás absolvovali prax študentky a študenti z viacerých slovenských aj českých vysokých škôl, predovšetkým z odboru sociálna práca a podobných humanitných odborov. V rámci praxe v našom združení mali možnosť zapojiť sa do každodenného fungovania jednotlivých programov, sprevádzať naše kolegyne a kolegov v teréne a získať reálny obraz o práci s ľuďmi bez domova.

Možnosť byť súčasťou vzdelávacieho procesu budúcich odborníčov a odborníkov v sociálnej oblasti považujeme za nesmierne hodnotnú. Kvalitná a zodpovedná prax je neoddeliteľnou súčasťou ich profesijného rastu. Bez odborne pripravených budúcich sociálnych pracovníčok a pracovníkov nebude možné poskytovať účinnú podporu tým, ktorí ju najviac potrebujú. Dlhodobé budovanie vzťahu medzi akademickým prostredím a praxou tak vnímame ako obojstranne prínosné.

V roku 2024 sme poskytli možnosť odbornej praxe až 10-tim študentkám a študentom nasledovných škôl:

- Trnavská univerzita v Trnave,
- Univerzita Komenského v Bratislave,
- Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety,
- Masarykova univerzita,
- Vysoká škola polytechnická Jihlava.

Externé vzdelávanie

V roku 2024 školili zamestnankyne a zamestnanci Vagusu rôzne pracovné kolektívy v neziskovom sektore, štátnej správe, samospráve či firmách a to v slovenských mestách aj v Českej republike. Školenia Vagusu sa najčastejšie týkali tém bezdomovectva a smerovali k väčšiemu pochopeniu situácie ľudí žijúcich v extrémnej chudobe a k odbúravaniu stereotypov. Časť workshopov a školení sa týkalo posilňovania komunikačných schopností ľudí, ktorí pri výkone svojej práce prichádzajú do styku s ľuďmi bez domova. Špecifický typ prednášok a workshopov prebiehal v rôznych ústavoch pre výkon odňatia trestu slobody, kde sa pojednávalo najmä o možnostiach práce s ľuďmi, ktorí sa pripravujú na ukončenie výkonu trestu odňatia slobody a sú ohrození stratou domova, alebo oň už počas výkonu trestu prišli. Samozrejme sa na školeniach vždy komunikovali informácie o službách Vagusu a možnostiach pomoci. Samostatný typ školení prebiehal tiež pre mimovládne organizácie, ktoré sme posilňovali v oblastiach týkajúcich sa fundraisingu a komunikácie.

O téme bezdomovectva, extrémnej chudoby, sociálnej práce, integrácie, komunikácie a fundraisingu sme hovorili v rámci 17-tich školení pre 16 inštitúcií.

Školenia Vagusu pre štátnu správu a samosprávu:

- Akadémia Policajného zboru v Bratislave - Cieľová skupina ľudí bez domova, teoretické východiská a špecifiká, vedenie rozhovoru s rôznymi typmi klientiek a klientov, sociálne služby v meste Bratislava,
- Bratislavské kultúrne a informačné stredisko BKIS - Posilnenie kompetencií zamestnaneckých tímov v komunikácii s ľuďmi bez domova,
- Dunajská Streda - Efektívne riešenie problematiky bezdomovectva,
- Mestská knižnica Bratislava - Posilnenie kompetencií zamestnaneckých tímov v komunikácii (nielen) s ľuďmi bez domova,
- Mestská polícia Bratislava - Cieľová skupina ľudí bez domova, teoretické východiská a špecifiká, vedenie rozhovoru s rôznymi typmi klientiek a klientov, sociálne služby v meste Bratislava,
- Národný inštitút vzdelávania a mládeže NIVAM - Inklúzia a ľudia bez domova,
- Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby Leopoldov - Prednáška o službách Vagusu so zameraním na integráciu ľudí, ktorí sa pripravujú na odchod z výkonu trestu odňatia slobody,
- Ústav na výkon trestu odňatia slobody Želiezovce - Prednáška o službách Vagusu so zameraním na integráciu ľudí, ktorí sa pripravujú na odchod z výkonu trestu odňatia slobody,
- Zbor väzenskej a justičnej stráže - Integrovaný program Medzimiesto a možnosti práce s ľuďmi, ktorí sa pripravujú na odchod z výkonu trestu odňatia slobody.

Školenia Vagusu pre biznis sektor:

- Accace - Základné fakty o téme bezdomovectva, práca Vagusu,
- ING - Základné fakty o téme bezdomovectva, práca Vagusu,
- Martinus - Posilnenie kompetencií zamestnaneckých tímov v komunikácii s ľuďmi bez domova,
- UNIQA - Základné fakty o téme bezdomovectva, práca Vagusu, možnosti pomoci.

Školenia Vagusu pre neziskový sektor:

- Darujme - Ako budovať komunitu podporovateľiek a podporovateľov,
- Odyseus - Sieťovacie stretnutie so zameraním na podporu komunikácie peer to peer pracovníčok a pracovníkov a ich využitie v službách,
- OSF / Darujme - Starostlivosť o komunitu podporovateľiek a podporovateľov,
- Svět neziskovek - Mentoring v akcelératore Na vlně kampane.

3. Problematika ľudí bez domova – ako sa vyvíjajú vybrané oblasti

Vývoj počtu ľudí žijúcich v chudobe

Bezdomovecstvo je jedna z foriem extrémnej chudoby. Niektorí ľudia, ktorí istý typ domova majú, môžu tiež žiť bezdomoveckým spôsobom života (napríklad majú odpojenú elektrinu a vodu, základné životné potreby si musia riešiť v službách pre ľudí bez domova a pod.). **Štát by mal sledovať vývoj počtu ľudí bez domova, ako aj vývoj počtu ľudí žijúcich pod hranicou chudoby či v ohrození chudoby, pretože iba tak dokáže prispôbovať sociálne politiky aktuálnym potrebám obyvateľstva a najmä turbulentným zmenám, ktoré sú súčasťou našich životov od celosvetovej pandémie COVID-19 a priamo vplyvajú na sociálnu situáciu obyvateľstva.**

Na Slovensku sa zisťuje počet ľudí bez domova a pridružené informácie o tejto skupine obyvateľstva v rámci pravidelného sčítania obyvateľstva, domov a bytov, ktoré sa koná každých 10 rokov.

Údaj z predposledného sčítania obyvateľstva z roku 2011 hovoril, že zo všetkých 5 379 455 sčítaných obyvateľiek a obyvateľov Slovenska bolo 23 483 ľudí bez domova (ide pritom o najmenšie možné číslo). Údaj z posledného sčítania obyvateľstva z roku 2021 je alarmujúci. Počet ľudí bez domova totiž na Slovensku za 10 rokov stúpol trojnásobne a zo všetkých 5 449 270 sčítaných obyvateľiek a obyvateľov bolo až 71 076 ľudí bez domova. Opäť ide o najmenšie možné číslo. Znamená to, že zatiaľ čo v roku 2011 tvorili ľudia bez domova 0,44 % z celkovej populácie, v roku 2021 to bolo už 1,3 % z celkovej populácie¹.

Tento extrémny nárast odráža zlyhanie štátu v oblasti prevencie a ukončovania bezdomovectva, absencie systémových riešení a zanedbaní starostlivosti o časť obyvateľstva, ktorá sa do extrémnej chudoby prepadla počas pandémie koronavírusu. Do istej miery bol však spôsobený aj zmenou metodológie pri poslednom sčítaní, ktorá súvisí s komplexnejším problémom týkajúcim sa absencie jednotného ukotvenia pojmu "človek bez domova" či bezdomovectva v slovenskej legislatíve. Aj preto jednotlivé štátne či výskumné inštitúcie s ním narábajú rôzne a to aj v priebehu času, ako ukázali posledné dve sčítania, alebo samostatné sčítanie ľudí bez domova na území mesta Bratislava, ktorému sa venuje príslušná podkapitola.

¹ Zdroj: Štatistický úrad SR a. Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021 [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/jdx4> [cit. 2025-06-08].

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách vymedzuje, čo je nepriaznivá sociálna situácia, čo je sociálna služba a kto je jej prijímateľkou a prijímateľom. Tam to však končí. S následkami nedostatočnej (právnej) úpravy týkajúcej sa terminológie sa v rámci našej práce stretávame pravidelne.

Čo by sa zmenilo, ak by bol pojem „človek bez domova“ súčasťou slovenskej legislatívy:

- zjednodušený prístup k zdravotnej starostlivosti či liečbe závislostí pre ľudí bez domova,
- sprístupnenie a zjednodušenie získania sociálneho alebo mestského nájomného bývania pre ľudí v bytovej núdzi,
- zjednodušený prístup k sociálnym službám (napr. zohľadnenie životnej situácie pri prijímaní do zariadení bez zdĺhavého byrokratického procesu),
- adresná pomoc vo forme vybraných sociálnych dávok,
- realizácia a uplatňovanie práv ľudí bez domova (napr. výnimky počas pandémie COVID-19 a vyhláseného výnimočného stavu, počas ktorého dostávali ľudia bez domova pokuty napriek tomu, že objektívne nemohli dodržiavať zákaz vychádzania),
- možnosť zjednotenia metód zberu dát, ich kvalitnejšie vyhodnocovanie a následné systematickejšie nastavovanie verejných politík na celonárodnej úrovni či komunitných plánov na lokálnej úrovni,
- systematický prístup k prevencii a ukončovaniu bezdomovectva.

Keď sa povie „človek bez domova“, väčšina z nás si vplyvom stereotypov predstaví staršieho zanedbaného muža pod vplyvom alkoholu, s igelitkami po boku, ktorý bezčinne posedáva na lavičke. Takto „viditeľní“ ľudia bez domova sú však len jednou z podskupín a ich stav odráža absenciu dostupnosti sociálnych služieb a problematiku dlhodobého bezdomovectva na Slovensku. V našich troch programoch pracujeme aj s veľkým množstvom rôznych ďalších podskupín, do ktorých patria napríklad osamelé seniorky a seniori, odchovankyne a odchovanci z detských domovov, týrané ženy a ľudia zažívajúci domáce násilie, ľudia, ktorí sú súčasťou marginalizovaných komunít, ľudia, ktorí sa narodili do generáčnej chudoby, ľudia s ťažkým zdravotným postihnutím, psychiatrickými chorobami, psychickými problémami, či ľudia v akútnej životnej kríze. Na prvý pohľad by sme o mnohých klientkach a klientoch Vagusu nepovedali, že nemajú domov. **Podľa výskumov je 80 % ľudí bez domova „neviditeľných“, čo znamená, že by sme ich na základe ich vzhľadu prirodzene neidentifikovali ako ľudí bez domova.** To okrem iného znamená aj fakt, že mnohí ľudia bez domova sa stránia verejných priestranstiev a vyhýbajú sa tomu, aby boli verejnosťou s touto skupinou obyvateľstva spájaní.

Najkomplexnejšiu analýzu terminológie ľudí bez domova predstavuje tzv. ETHOS typológia. Tá definuje domov ako dôstojné, bezpečné a zdravotne vyhovujúce miesto, kde má človek súkromie, príležitosti na budovanie vzťahov a má k nemu právny nárok. Ak niektorý z týchto aspektov chýba, dá sa hovoriť o vylúčení z bývania. K najviditeľnejším formám patrí pouličné bezdomovectvo (týka sa ľudí, ktorí prespávajú na ulici či v nočľahárňach).

Poznáme však aj ďalšie typy bezdomovectva:

- ľudia, ktorí prespávajú dočasne u rodiny či známych,
- ľudia, ktorí sú dlhodobo hospitalizovaní v nemocnici, sú vo výkone trestu odňatia slobody, žijú v rôznych sociálnych zariadeniach a nemajú sa kam vrátiť,

- ľudia, ktorí bývajú bez zmluvného vzťahu či v násilných domácnostiach, žijú v každodennej neistote a síce zdanlivo majú strechu nad hlavou, avšak bez dostatočného pocitu bezpečia,
- ľudia, ktorí svojím zjavom a zovňajškom nevyvolávajú dojem, že by mohlo ísť o ľudí bez domova, ale v skutočnosti žijú v nevyhovujúcich podmienkach, ktoré sú stiesnené, technicky či zdravotne nevyhovujúce.

Všetky informácie o sčítaní ľudí bez domova v rámci celonárodného sčítania obyvateľstva sú dostupné v Národnej analytickej správe, ktorú vydal Štatistický úrad SR ako subjekt zastrešujúci toto sčítanie.

Kvalitnejšie dáta máme o vývoji počtu ľudí, ktorí žijú pod hranicou príjmovej chudoby a o vývoji počtu ľudí, ktorí žijú v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Tieto údaje totiž v rámci zjednotenej metodológie členských štátov Európskej únie každoročne zisťuje Štatistický úrad SR: „Výberové zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností SILC je zisťovaním zameraným na sledovanie príjmovej a životnej úrovne obyvateľov SR. Na Slovensku sa realizuje od roku 2005.“² Dáta sú žiaľ opäť alarmujúce.

Od roku 2020, teda od pandémie COVID-19, na Slovensku každoročne stúpa počet obyvateľiek a obyvateľov, ktorí sú ohrození chudobou alebo sociálnym vylúčením ako aj obyvateľiek a obyvateľov, ktorí žijú pod hranicou chudoby (od roku 2015 do roku 2020 podiel týchto ľudí každoročne klesal).

V rámci výberového zisťovania sa skúmajú 3 dimenzie, teda rozmery chudoby³:

1. miera príjmovej chudoby,
2. miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie,
3. miera veľmi nízkej intenzity práce.

	2020	2021	2022	2023	2024
miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (= riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia)	14,8	15,6 %	16,5 %	17,6 %	18,3 %
miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (= riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia)	800 000 osôb	800 000 osôb	890 000 osôb	943 000 osôb	980 000 osôb
1. miera rizika príjmovej chudoby (= život pod hranicou príjmovej chudoby)	11,4 %	12,3 %	13,7 %	14,3 %	14,5 %
1. miera rizika príjmovej chudoby (= život pod hranicou príjmovej chudoby)	615 000 osôb	660 000 osôb	735 000 osôb	766 000 osôb	778 000 osôb
mesačná hranica rizika príjmovej chudoby pre 1-člennú domácnosť (jednotlivec)	435 eur	424 eur	441 eur	461 eur	509 eur

² Zdroj: Štatistický úrad SR b. Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/nch5> [cit. 2025-06-08].

³ Zdroj: Štatistický úrad SR c. Chudoba alebo sociálne vylúčenie vlni na Slovensku ohrozovali 980-tisíc obyvateľov [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/gnwmp> [cit. 2025-06-08].

mesačná hranica rizika príjmovej chudoby pre domácnosť 2 dospelých a 2 deti do 14 rokov	914 eur	890 eur	926 eur	967 eur	1 068 eur
2. miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie	5,9 %	5,7 %	6,3 %	7,0 %	7,6 %
2. miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie	318 000 osôb	306 000 osôb	340 000 osôb	375 000 osôb	408 000 osôb
<p>podiel osôb v celkovej populácii v %, ktorá čelí vynútenému nedostatku v najmenej 7 položkách zo zoznamu 13-tich položiek materiálnej a sociálnej núdze:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. nedoplatky spojené s hypotékou, nájomným, úhradou za energie, splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek 2. schopnosť dovoliť si ísť raz za rok na 1 týždeň dovolenky mimo domu, 3. schopnosť dovoliť si jesť jedlo s mäsom, kuracím, rybou (alebo vegetariánskou obdobou) každý druhý deň, 4. schopnosť čeliť neočakávaným výdavkom vo výške sumy stanovenej ako mesačná národná hranica rizika chudoby za obdobie predchádzajúceho roka, 5. domácnosť si nemôže dovoliť automobil, 6. schopnosť domácnosti finančne si dovoliť udržiavať doma primerané teplo, 7. nahradiť opotrebovaný nábytok novým (nie secondhandovým), 8. nahradiť obnosené šatstvo novým (nie secondhandovým), 9. mať k dispozícii dva páry topánok vhodnej veľkosti (vrátane jedného páru topánok, ktoré sú vhodné do každého počasia), 10. dovoliť si každý týždeň utrátiť malú sumu peňazí na seba (bez toho, aby bolo potrebné s niekým sa radiť), 11. pravidelná účasť na voľnočasovej aktivite (šport, návšteva kina, koncertu a pod.), 12. stretnutie s priateľmi/rodinou (príbuznými) za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac, 13. pripojenie k internetu v domácnosti. 					
3. miera veľmi nízkej intenzity práce	3,3 %	3,9 %	3,0 %	3,6 %	3,8 %
<p>podiel všetkých osôb vo veku 0-64 rokov žijúcich v domácnostiach, v ktorých členky a členovia v pracovnom veku odpracovali počas predchádzajúceho roka menej ako 20% z ich celoročného pracovného potenciálu, pričom referenčná populácia bola upravená tak, aby nezahŕňala osoby na dôchodku a študentstvo</p>					

Najviac ľudí je na Slovensku ohrozených prvou dimenziou chudoby, teda príjmovou chudobou, najčastejším problémom ľudí žijúcich chudobe je teda nízky príjem.

V roku 2024 čelil na Slovensku chudobe alebo sociálnemu vylúčeniu každý šiesty človek. Najviac boli ohrozené domácnosti s deťmi a domácnosti s 3 a viac deťmi, v kontexte domácností bez detí boli najviac ohrozené osamelé ženy od 65 rokov vyššie. Vďaka pomerne kvalitným dátam celonárodného aj regionálneho charakteru, ktoré sa týkajú rôznych ohrozených skupín obyvateľstva, by mal štát analyzovať novovznikajúce sociálne situácie a prijímať systémové opatrenia na zvyšovanie kvality života obyvateľstva v sociálnej oblasti. Žiaľ, v roku 2024 markantnejšie zmeny v tejto sfére nenastali.

Výsledky druhého sčítania ľudí bez domova na území mesta Bratislavy

Vo Vaguse pracujeme s ľuďmi bez domova žijúcimi na území hlavného mesta Slovenska Bratislavy, preto považujeme za dôležité disponovať čo najkvalitnejšími dátami a informáciami o miestnej skupine ľudí bez domova. Aj preto nás potešila iniciatíva mesta Bratislava, ktoré zorganizovalo už dve sčítania ľudí bez domova na svojom území.

Rozdiely medzi celonárodným sčítaním obyvateľstva a geograficky ohraničeným sčítaním ľudí bez domova sú najmä v obšírnosti informácií, ktoré sa zisťujú. Nezisťuje sa teda len zloženie rôznych podskupín ako v prípade celonárodného sčítania, ale aj detaily týkajúce sa napr. dôvodov, ktoré vyústili do straty domova, (ne)dostupnosti rôznych sociálnych služieb a ďalších potrebách ľudí bez domova.

Podľa výsledkov prvého sčítania ľudí bez domova v Bratislave z roku 2016 žilo v Bratislave 2 064 ľudí bez domova, z ktorých bolo 231 detí⁴. Odhady odborných organizácií, ktoré pracujú s touto skupinou obyvateľstva, sa však s týmto číslom nestotožnili a naďalej komunikovali počet 4 000 - 4 500 ľudí bez domova.

V roku 2022 započalo mesto prípravu na druhé sčítanie ľudí bez domova v Bratislave, ktoré prebiehalo v zariadeniach sociálnych služieb, nocľahárňach, nízkoprahových denných centrách pre ľudí bez domova, v špecifických pobytových zariadeniach, v zariadeniach ústavnej starostlivosti, ako aj v teréne, teda priamo na miestach, kde ľudia bez domova žijú. Samotné sčítanie sa konalo od septembra 2023 do októbra 2023.

Súčasťou tohto sčítania bol samozrejme aj Vagus. Tím programu Streetwork sčítaval priamo v teréne a sčítať sa dalo aj v našom nízkoprahovom dennom centre Domec. Boli sme tiež súčasťou tzv. hlavného sčítacieho večera, ktorý sa uskutočnil 16. októbra 2023 v Starej tržnici. Cieľom sčítacieho večera bolo zistiť minimálny počet ľudí bez bývania, pričom do tejto skupiny mali patriť ľudia prespávajúci vonku, ľudia v neadekvátnom bývaní, ako aj ľudia, ktorí sa v daný večer sčítali v útulkoch, nocľahárňach a pod.⁵

Výsledky sčítania priniesol magistrát v júni 2024 a podľa nich žilo v hlavnom meste 2 199 ľudí bez domova, z ktorých bolo 231 detí. V priebehu 7 rokov mal teda počet ľudí bez domova stúpnuť v Bratislave o 135 ľudí. S týmto údajom sa opäť len ťažko

⁴ Inštitút pre výskum práce a rodiny a, 2024

⁵ Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, 2023

stotožňuje a naďalej budeme narábať s odborným odhadom hovoriacom o približne 4 000 - 4 500 ľuďoch bez domova žijúcich v Bratislave.

Prinášame vybrané výsledky publikované v Záverečnej správe zo sčítania ľudí bez domova v Bratislave 2023⁶:

<p>V Bratislave má podľa posledného sčítania žiť 2 199 ľudí bez domova, z toho 231 detí</p> <ul style="list-style-type: none"> • 65,4 % tvoria muži • 31,8 % tvoria ženy
<ul style="list-style-type: none"> • 90 % má slovenskú národnosť • 3 % maďarskú • 1,7 % českú • 1,5 % ukrajinskú • 1 % rómsku
<ul style="list-style-type: none"> • 52,1 % ľudí má trvalý pobyt v niektorej z mestských častí Bratislavy • 42,2 % ľudí v minulosti žilo nepretržite aspoň 1 rok v prenájme s nájomnou zmluvou • 30 % ľudí žilo v minulosti v dome alebo v byte, ktorý mali v osobnom vlastníctve
<ul style="list-style-type: none"> • 14,7 % ľudí strávilo časť detstva v detskom domove
<ul style="list-style-type: none"> • 49,9 % ľudí zažilo prvú stratu bývania pred viac ako 10-timi rokmi
<ul style="list-style-type: none"> • 27,2 % ľudí absolvovalo výkon trestu odňatia slobody vo väznici

zastúpenie podľa veku	podiel
40 - 49 rokov	28,5 %
50 - 59 rokov	22,6 %
30 - 39 rokov	18,2 %
60 - 69 rokov	17,6 %
20 - 29 rokov	6,9 %
70 - 79 rokov	4,7 %
menej ako 20 rokov	1 %
80 a viac rokov	0,4 %

zastúpenie podľa ukončeného vzdelania	podiel
stredoškolské bez maturity	41,9 %
základné	27,8 %

⁶ Inštitút pre výskum práce a rodiny b, 2024

stredoškolské s maturitou	21,4 %
vysokoškolské	4,6 %
neukončené vzdelanie	2 %

príčiny vzniku prvej bytovej núdze	podiel
rozpad partnerského vzťahu, rozvod	17,2%
rodinné konflikty, nezhody, problémy	10,6 %
užívanie návykových látok, závislosť	10,1 %
úmrtie príbuzných (rodičov, manžela/ky, partnera/ky...)	9,5 %
strata zamestnania	9 %
nedostatok peňazí	5,6 %
dlhy, exekúcie	4 %
rezidenčné osamostatnenie (odchod z rodičovského domu, detského domova)	3,8 %
zlý zdravotný stav	3,8 %
bytová núdza od detstva	3,2 %
pobyt v ÚVTOS	3 %
podvod	2,3 %
dôsledok (zlého) rozhodnutia, konania respondenta	2 %
(domáce) násillie	1,7 %

zapojenie sa do práce	podiel
bez práce	29,5 %
práca na zmluvu	12,2 %
občasná brigáda	9,9 %
iná aktivita	9,2 %
pravidelná brigáda	5,4 %

výskyt zdrojov príjmov	podiel
výplata na prácu na zmluvu	14,7 %

bez pravidelných príjmov	13,7 %
iný typ zárobku	11,5 %
pomoc v hmotnej núdzi	10,7 %
starobný dôchodok	9,8 %
invalidný dôchodok	9,5 %
iné	6,4 %
rodičovský príspevok / príspevok na dieťa	4,6 %
výživné	1,4 %

výskyt dlhov	podiel
dlh na zdravotnom poistení	21, %
dlh v dopravnom podniku	15,3 %
žiadne dlhy	8,6 %
dlh u mobilného operátora	8,2 %
dlh v banke	7,9 %
dlh v nebankovke	4,3 %
dlh, no nevie u akého subjektu	4,2 %
iné	3,7 %
dlh na výživnom	2,7 %
bez dlhov, lebo prešiel/prešla konkurzom	2,4 %
dlh u známych	2 %
má dlh, nechce uviesť u koho	1,6 %
nevie, či má dlh	1,2 %
dlh za komunálny odpad	0,5 %
dlh za bývanie	0,5 %

skúsenosť užívania návykových látok	podiel
bez skúsenosti	44,3 %
skúsenosť (v minulosti)	19,2 %

pravidelné užívanie v súčasnosti	15,8 %
občasné užívanie (v súčasnosti)	15,5 %
osoba neuviedla odpoveď alebo nechcel/a odpovedať	5,1 %

výskyt zdravotných problémov	podiel
kardiovaskulárne problémy	16,3 %
pohybový aparát, končatiny, kĺby	15,9 %
iné zdravotné problémy	10,4 %
psychické problémy	9,5 %
dýchacie cesty	8,6 %
tráviace a metabolické problémy	8,5 %
chrbtica	6,5 %
neurologické problémy	5,9 %
imunita, autoimunitné problémy	5,7 %
nádorové ochorenia	3,1 %
zrak	2,9 %
urologické a gynekologické problémy	1,9 %
kožné problémy	1,5 %
sluch	1,5 %
problémy so zubami	0,9 %
návykové látky, závislosť	0,8 %
otvorené rany	0,2 %

prístup k teplému varenému jedlu	podiel
každý deň v týždni	82,1 %
bez teplého jedla každý deň v 1 týždni	17,1 %
opakovanie žiadne teplé jedlo behom 1 týždňa	13,4 %
jedenkrát žiadne teplé jedlo	3,7 %
iné / nechce odpovedať	0,8 %

prístup k sprche v prípade potreby	podiel
vždy v prípade potreby	88,5 %
bez prístupu v prípade potreby	10,9 %
niekedy bez možnosti v prípade potreby	7 %
úplne bez možnosti osprchovať sa	3,9 %
iné / nechce odpovedať	0,6 %

najčastejšie deklarované potreby ľudí bez domova v Bratislave	podiel
(stabilné) bývanie	35,3 %
financie	19,6 %
iné	14,8 %
práca	13,3 %
zdravotná starostlivosť	7,7 %
dočasné ubytovanie	4,8 %
doklady	3,2 %
osobná hygiena	1,1 %

Z výsledkov vyplývajú rôzne alarmujúce dáta, týkajúce sa najmä problematiky dlhodobého bezdomovectva (trvajúceho 10 a viac rokov), vyrastania v detskom domove, skúsenosti s výkonom trestu odňatia slobody, zdravotnými problémami a pod. **Mesto Bratislava by malo vytvárať viac nízkoprahových služieb pre ľudí zažívajúcich dlhodobé bezdomovectvo a štát by sa mal viac starať o rozvoj koncepčných politík a systémových riešení rôznych ohrozených skupín obyvateľstva, akými sú napr. deti vyrastajúce v detských domovoch, ľudia vo výkone trestu odňatia slobody či ľudia ohrození rodovo podmieneným násilím.**

Politické riešenie bezdomovectva

Aj v roku 2024 sa, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, týkali najväčšie prekážky prevencie a ukončovania bezdomovectva nedostatku sociálnych služieb, neadresnej pomoci najohrozenejším skupinám obyvateľstva a najmä absencii systémových riešení extrémnej chudoby. K tomu všetkému sa pridala inflácia, ktorej vplyv vláda dostatočne nereflektovala.

Neriešenie problematiky bezdomovectva naplno zažívajú konkrétni ľudia - tí bez domova, tí, ktorým strata bezpečného dôstojného domova hrozí a tí, ktorí svoj domov síce majú, ale žijú bezdomoveckým spôsobom života a v extrémnej chudobe.

Obrovským problémom na Slovensku je tzv. dlhodobé bezdomovectvo, ktoré trvá 10 a viac rokov a v ktorom žije neuveriteľných skoro 40 % ľudí bez domova. Tento fakt by ma slúžiť ako výstražný prst političkám a politikom, že aktuálne vytvorený systém pomoci je absolútne nedostatočný, pretože neponúka adekvátne možnosti dostať sa sa z bludného kruhu bezdomovectva a nepostačuje ani na stabilizáciu sociálnej situácie. Čím dlhšie pritom človek žije na ulici, tým dlhší a ťažší je proces a jeho možnosti návratu do bežného života. V prípade Slovenska patria medzi hlavné služby uľahčujúce životnú situáciu týchto ľudí najmä nízkoprahové služby uspokojujúce základné životné potreby čo najširšiemu počtu ľudí a služby krízovej intervencie, ako napr. denná starostlivosť, pomoc priamo v teréne či nocľah. Mimo to je ďalšou z najcennejších služieb špecializované sociálne poradenstvo, vďaka ktorému sa môžu riešiť dôvody, ktoré vyústili do straty domova a odvracať prípadné hrozby straty bývania.

Počet ľudí bez domova rastie, počet služieb pre nich však nie. Záujmom štátu a samospráv by pritom malo byť práve zabezpečenie prevádzky nielen existujúcich služieb, no najmä vznik nových služieb. V Bratislave pokrývajú služby pre ľudí bez domova len 20 % z celkového počtu ľudí bez domova, čo znamená, že 80 % obyvateľiek a obyvateľov z tejto skupiny nemá prístup k žiadnemu typu služieb, pretože sú denne plne vyťažené. Napriek tomu prichádza práve do hlavného mesta veľké množstvo ľudí v núdzi - situácia so službami je totiž vo zvyšku krajiny ešte alarmujúcejšia.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR financovalo v roku 2023 chod 50 nocľahárni a 31 útulkov pre ľudí bez domova a poskytlo im financovanie v celkovej výške 6 325 260,02 eur. V roku 2024 ministerstvo financovalo 49 nocľahárni a 32 útulkov a poskytlo im financovanie v celkovej výške 7 992 600,00 eur⁷. Nízkoprahové denné centrá ministerstvo nefinancuje, pretože spadajú pod kompetencie obcí, ktoré poskytujú finančné príspevky na prevádzku poskytovanej sociálnej služby.

Najlepším spôsobom, ako ukončovať bezdomovectvo, je predchádzať mu. Pre ľudí žijúcich pod hranicou chudoby, ktorých sú státisíce, môže predstavovať hrozbu aj na prvý pohľad banálny problém či menší nečakaný výdavok. **Ľudia bez domova a ľudia zasiahnutí rôznymi formami extrémnej chudoby sú však dlhodobo na okraji záujmu političiek a politikov. Sú odkázaní na prácu tretieho sektora, charít, cirkví a na pomoc od bežných ľudí z radov širokej verejnosti. Bez politickej vôle a odhodlania meniť verejné politiky a pripravovať adresné riešenia sa však nikdy nepodarí dodržiavať základné ľudské a sociálne práva všetkých obyvateľiek a obyvateľov Slovenska. Aj preto je dobrou správou, že sa v roku 2023 podarilo po dlhých peripetiách spojených s nestabilnou politickou situáciou prijať historicky prvú Národnú koncepciu prevencie a ukončovania bezdomovstva, na tvorbe ktorej sa podieľal aj Vagus. Koncepcia obsahuje 8 kľúčových oblastí a príslušných špecifických cieľov s návrhmi opatrení.**

Jednotlivé oblasti a špecifické ciele Národnej koncepcie prevencie a ukončovania bezdomovstva na roky 2023 – 2030⁸:

oblasti	špecifické ciele
---------	------------------

⁷ Odpoveď Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR na infožiadosť OZ Vagus z dňa 16.6.2025.

⁸ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a, 2022

1. oblasť prevencie	vytvoriť funkčný systém prevencie straty domova, ktorý vďaka jednotlivým opatreniam zníži počet ľudí ohrozených stratou bývania
2. oblasť bývania	zvyšovať fyzickú a cenovú dostupnosť bývania pre ľudí zo zraniteľných skupín s cieľom prevencie a ukončovania bezdomovectva
3. oblasť zdravia	zlepšiť prístup k zdravotnej starostlivosti pre ľudí bez domova zabezpečením plnej zdravotnej starostlivosti (nielen neodkladnej) vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti a prístupu k účinným a cenovo dostupným liekom; zabezpečenie rovného prístupu ľudí bez domova k zdravotnej starostlivosti etablovaním a podporou služieb, ktoré zabezpečia prekonanie bariér v prístupe k zdravotnej starostlivosti, ako terénna medicína, nízkoprahové ambulancie, respitná zdravotná starostlivosť a pod.; rozvoj systematickej spolupráce poskytovateľov sociálnych služieb krízovej intervencie a poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v pomoci ľuďom bez domova, resp. integrácia zdravotných a sociálnych služieb pre ľudí bez domova s cieľom zabezpečiť multidisciplinárnu a kontinuálnu starostlivosť vedúcu k ukončeniu bezdomovstva
4. oblasť zamestnanosti	zlepšiť prístup ľudí bez domova na pracovný trh, k aktívnym opatreniam na trhu práce a k zamestnávaniu aj v rámci sociálnej ekonomiky s cieľom zamestnať sa alebo pracovne sa aktivizovať a eliminovanie zneužívania nevýhodného postavenia ľudí bez domova na nelegálnu prácu
5. oblasť sociálneho zabezpečenia, sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany	zlepšiť prístup a dostupnosť k jednotlivým nástrojom sociálnych dávok; dostupnosť sociálnych služieb alebo opatrení sociálnoprávnej ochrany a zvýšenie účinnosti systému sociálnej pomoci
6. správna oblasť	zaviesť opatrenia uľahčujúce prístup ľudí bez domova k inštitúciám verejnej správy
7. oblasť vzdelávania a scitlivovania verejnosti	zvyšovať štandardy práce s ľuďmi bez domova v kľúčových profesiách; scitlivovanie spoločnosti; zvyšovať povedomie o problematike ľudí bez domova a realizovať preventívne opatrenia na elimináciu negatívnych vplyvov bezdomovstva na ohrozené osoby

8. oblasť dát a štatistiky	vytvoriť zdroj pravidelne aktualizovaných administratívnych dát o bezdomovstve a ľuďoch bez domova na Slovensku; získať podrobnejšiu evidenciu o výskyte a podobách skrytého bezdomovectva, rizikových faktoroch prepadu do bezdomovectva a faktoroch úspešnosti ukončovania bezdomovectva za účelom efektívnejšieho plánovania služieb a pravidelného vyhodnocovania účinnosti a efektívnosti poskytovaných služieb pre ľudí ohrozených stratou bývania a ľudí bez domova
----------------------------	--

Rok 2024 priniesol ďalšiu dobrú správu v podobe vládou schváleného Akčného plánu k tejto koncepcii, ktorý pojednáva o tom, ako budú jednotlivé body z koncepcie pretavované do praxe. Prijatie národnej koncepcie v roku 2023 bol síce prvý zásadný krok smerujúci k systémovej pomoci ľuďom žijúcim v rôznych formách extrémnej chudoby a postupnému ukončovaniu bezdomovectva, bez akčného plánu by však nebolo možné obsah tejto koncepcie naplňať. Viac o akčnom pláne, na ktorého tvorbe sme sa tiež podieľali, píšeme v príslušnej podkapitole.

Právo na bývanie a situácia s bývaním na Slovensku

Právo na bývanie je súčasťou práva na dôstojnú životnú úroveň. Ak ho má štát dodržiavať, neznamená to, že všetci máme dostať kľúče od bezplatného bývania, ale že má štát vytvárať také podmienky, zákony a politiky, aby si toto právo vedel každý z nás uplatniť. To sa však v dobe, kedy čelíme vysokým nájomom na komerčnom trhu, nedostupnému bývaniu pre niektoré skupiny obyvateľstva a nedostatku mestských či nájomných bytov, žiaľ vôbec nedeje.

Pre rôzne ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktorými sú aj ľudia bez domova, by malo byť bývanie zabezpečované aspoň dočasným ubytovaním v zariadeniach sociálnych služieb krízovej intervencie, ako sú nocľahárne, útulky, domovy na polceste, zariadenia núdzového bývania, zariadenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a pod. Tieto formy ubytovania sú však len dočasným sanovaním situácie a nie systémovým riešením smerujúcim k ukončeniu bezdomovectva.

Jedným z hlavných a funkčných nástrojov na ukončovanie bezdomovectva a prevenciu pred stratou bývania je pritom práve získanie udržateľného, dôstojného a bezpečného bývania, v rámci ktorého môže byť človek sám sebou, mať súkromie a možnosť zabezpečiť si svoje základné životné potreby.

Nedostupné bývanie netrápi iba ľudí na Slovensku, je problémom veľkej časti členských štátov Európskej únie, resp. európskeho kontinentu. Situáciu v rámci svojej štúdie Property Index⁹ monitoruje spoločnosť Deloitte, ktorá meria dostupnosť bývania porovnaním cien bytov a výšky plátov. V roku 2023 bolo Slovensko na poslednom mieste v dostupnosti bývania (vyhodnocovala sa možnosť kúpiť si nový byt s rozlohou 70 m²). V roku 2024 nás neslávne

⁹ Deloitte, 2024

predbehla Česká republika a skončili sme predposlední. Naopak, najlepšie možnosti má obyvateľstvo Dánska a Nórska. Čo sa týka dostupnosti bývania v hlavných mestách, v roku 2023 bol na tom najhoršie Amsterdam a hneď za ním Bratislava. V roku 2024 sa situácia zmenila - Amsterdam síce zostáva na poslednom mieste, za ním však nasleduje Praha, Atény a až potom Bratislava. Na opačnej osi sú Rím a Oslo.

Aktuálna situácia s bývaním je u nás výsledkom historického vývoja. Pred rokom 1989 sa na rozvoji bytovej výstavby podieľal primárne štát, po roku 1989 však táto kompetencia prešla na obce a mestá a bytová výstavba klesla. **Z dát Štatistického úradu SR o začatých a dokončených bytoch je možné vyčítať, že vývoj v oblasti bytov v obecnom vlastníctve má vzhľadom na celkový počet dokončených bytov extrémne nízke hodnoty. V rokoch 2014 – 2024 bolo dokončených iba 3 128 bytov vo verejnom sektore, čo je 1,5 %. Priemer v EÚ je pritom 20 %¹⁰.**

Vývoj počtu začatej výstavby bytov v súkromnom a v štátnom vlastníctve za posledných 10 rokov¹¹:

(tabuľka odzrkadľuje jasný nepomer medzi súkromným a štátnym bývaním)

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Celkový počet začatých stavieb bytov	15 836	19 640	21 441	19 930	22 055	21 516	19 744	24 497	20 608	19 573	15 254
Súkromný sektor	15 537	19 443	20 868	19 611	21 778	21 265	19 498	23 954	20 204	19 371	15 065
Verejný sektor	299	212	573	319	277	251	246	543	404	202	189
% verejného sektora	1,9 %	1,1 %	2,7 %	1,6 %	1,3 %	1,2 %	1,2 %	2,2 %	2 %	1,0 %	1,2 %

Vývoj počtu dokončených bytov v súkromnom a v štátnom vlastníctve za posledných 10 rokov¹²:

(tabuľka odzrkadľuje jasný nepomer medzi súkromným a štátnym bývaním)

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Celkový	14 985	15 471	15 672	16 946	19 071	20 171	21 490	20 649	20 220	20 891	17 632

¹⁰ Ministerstvo financií, 2024

¹¹ Databáza DATAcube Štatistický úrad Slovenskej republiky. Začaté, dokončené a rozostavané byty podľa druhu, 2024

¹² Databáza DATAcube Štatistický úrad Slovenskej republiky. Začaté, dokončené a rozostavané byty podľa druhu, 2024

počet do- konče- ných bytov											
Sú- krom- ný sektor	14 305	15 117	15 336	16 720	18 869	19 966	21 240	20 515	20 002	20 640	17 360
Verej- ný sektor	680	354	336	226	202	205	250	134	218	251	272
% verej- ného sektora	4,5 %	2,3 %	2,1 %	1,3 %	1,1 %	1 %	1,2 %	0,6 %	1,1 %	1,2 %	1,5 %

Hlavné mesto Slovenska malo v roku 2023 k dispozícii 1 925 nájomných bytov, z ktorých až 1 052 bytov bolo zverených do správy mestským častiam¹³.

Riešenie bývania je na Slovensku náročné aj pre bežných ľudí, nieto pre rôzne ohrozené skupiny obyvateľstva. Medzi tie najrizikovejšie patria mladé rodiny, viacdtné rodiny, rodiny s jedným rodičom samoživiteľom, resp. samoživiteľkou, odchovankyne a odchovanci z detských domovov, ľudia po výkone trestu odňatia slobody, ľudia v seniorskom veku a ľudia s rómskym pôvodom. Podmienky pridelovania obecných nájomných bytov upravuje Zákon č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní, o pridelovaní bytov však rozhodujú mestské, resp. obecné zastupiteľstvá na základe vlastných všeobecne záväzných nariadení. Ako však bolo preukázané, mestá a obce majú k dispozícii veľmi malý počet nájomných bytov a nejavia záujem sprostredkovať ich ľuďom, ktorí prišli o bývanie. Neraz ich ponúkajú primárne ľuďom pracujúcim v školstve či na polícii, ktorí si zo mzdy nemôžu dovoliť komerčný nájom. Čo sa týka skupiny ľudí bez domova, samosprávy vidia riešenie skôr v poskytovaní sociálnych služieb. Tých je však akútny nedostatok.

Vláda avizovala v roku 2022 výstavbu nájomných bytov podporovaných štátom, nemalo však ísť o sociálne bývanie či cenovo dostupné nájomné bývanie, ale bývanie pre širšie skupiny obyvateľstva, ktoré patria do strednej triedy. Ľudia žijúci v chudobe by na takéto byty nemali nárok. Reálne však v roku 2024 nedošlo k výraznému posunu. Koncom roka ale Ministerstvo dopravy a výstavby SR vytvorilo na základe Akčného plánu pracovnú skupinu k téme dostupnosti nájomného bývania, ktorej súčasťou sa stal aj Vagus, o čom informujeme v príslušnej podkapitole.

Na druhej strane aj dôstojné bývanie na komerčnom trhu je už roky čoraz viac nedostupné. Ceny prenájmov sa neustále zvyšujú a vo väčšine prípadov sa k nim viaže aj podmienka jednomesačnej či dvojmesačnej kaucie. Pre mnohých ľudí žijúcich v rôznych formách chudoby je možné získať bývanie len v zdieľaných izbách v preľudnených bytoch, alebo v komerčných ubytovniach. Tieto typy bývania sú neraz nielen nedôstojné a nebezpečné, ale aj nestabilné, nakoľko sa k nim neviaže žiaden zmluvný vzťah. V roku 2023 sa podľa našich informácií cena bývania v zdieľanej izbe s

¹³ Odpoveď Hlavného mesta SR Bratislavy na infožiadosť OZ Vagus z dňa 7. 5. 2024.

ďalšími spolubývajúcimi s rozlohou maximálne 20 m² pohybovala od 150 eur vyššie. V roku 2024 ceny stúpli aj o polovicu. Vzhľadom na pomer ceny, komfortu a kvality bývania je preto namieste hovoriť o obchode s chudobou, pretože ľudia v zlej sociálnej situácii nemajú na výber.

Súčasťou práce Vagusu je ukončovanie bezdomovectva a jeho predchádzanie poskytovaním dočasného bezpečného bývania a sociálneho poradenstva. Deje sa tak v integračnom programe Medzimiesto, o čom taktiež píšeme v príslušnej podkapitole.

Právo na zdravie a prístup k zdravotnej starostlivosti

S extrémnou chudobou a teda aj s bezdomovectvom priamo súvisí vznik či prehĺbenie ďalších problémov. Medzi tie najčastejšie patria práve rôzne zdravotné, psychické a psychiatrické problémy a choroby. Krízové situácie, riziká spojené so životom na ulici, náročný denný aj nočný režim, nedostatok kvalitných živín či nedostupnosť liekov a zdravotnej pomoci sú pre zdravie ľudí bez domova veľmi ohrozujúcimi. Chronické choroby sa prehľbujú a aj malá zdravotná komplikácia môže prerásť do obrovského problému.

Väčšina ľudí bez domova nemala v minulosti prístup k zdravotnej starostlivosti, pretože mali dlh v zdravotnej poisťovni. S dlhom mal človek prístup iba k neodkladnej zdravotnej starostlivosti v prípade ohrozenia života a tým pádom boli mnohí nútení čakať až do momentu, kým sa ich zdravotný stav zhoršil natoľko, že priamo ohrozoval ich život. Takáto prax je nesmierne nehumánna.

Výsledky sčítania ľudí bez domova na území hlavného mesta SR Bratislava z roku 2016¹⁴ ukazovali, že 49 % ľudí, ktorí zažívali bezdomovectvo, trpelo dlhodobými zdravotnými problémami. A tie sa na ulici len prehľbujú. Sčítanie z roku 2023¹⁵ však hovorí už o 57,3 % ľudí bez domova s dlhodobými zdravotnými problémami.

Aj preto sme v roku 2024 uvítali informácie o tom, že Ministerstvo zdravotníctva SR začalo pripravovať novelu zákona o zdravotnej starostlivosti ako aj novelu zákona o poisťovníctve, vplyvom ktorých mala byť zdravotná starostlivosť rozšírená aj pre ľudí s dlhmi na zdravotnom poistení. V decembri 2024 boli tieto novely prijaté a skutočne došlo k zmene rozsahu úhrady zdravotnej starostlivosti poskytovanej dlžníckam, dlžníkom a ľuďom bez domova.

Na zlepšení prístupu zdravotnej starostlivosti pre ľudí bez domova sa v roku 2024 okrem ministerstva zdravotníctva podieľala aj Kancelária verejného ochrancu práv, o čom píšeme v príslušnej podkapitole.

4. Hájime práva ľudí bez domova – advokačné aktivity v roku 2024

Akčný plán k Národnej koncepcii prevencie a ukončovania bezdomovstva

¹⁴ Inštitút pre výskum práce a rodiny a, 2024

¹⁵ Inštitút pre výskum práce a rodiny b, 2024

Bez kvalitných systémových zmien nie je možné pomáhať ľuďom bez domova ani ľuďom, ktorým bezdomovectvo hrozí. Aj preto sme vďačne prijali možnosť byť súčasťou tvorby historicky prvej Národnej koncepcie prevencie a ukončovania bezdomovstva, ktorá bola prijatá vládou v apríli 2023, ako aj pridruženého Akčného plánu, ktorý bol prijatý v máji 2024.

Zatiaľ čo národná koncepcia predstavuje skôr strategický dokument s istou víziou do roku 2030, nadväzujúci akčný plán na obdobie rokov 2024 – 2026 prináša konkrétne opatrenia, ako čo najlepšie pomôcť ľuďom v núdzi.

Jednotlivé opatrenia akčného plánu (každé opatrenie má svoje následné pridružené aktivity, ukazovatele, zodpovedného gestora, partnerov a zdroj financovania, ktoré je možné nájsť priamo v pláne)¹⁶:

oblasť	opatrenie
1. prevencia	1. Etablovanie témy ľudí bez domova do politík a vytvorenie administratívnej základne pre implementáciu opatrení na prevenciu a ukončovanie bezdomovstva.
	2. Vytvorenie funkčného systému prevencie straty domova a identifikácie osôb ohrozených stratou bývania prostredníctvom poradenských aktivít.
	3. Vytvorenie funkčného systému prevencie straty domova a identifikácie osôb ohrozených stratou bývania.
	4. Rozvoj informačnej a podpornej infraštruktúry pre prácu s ohrozenými skupinami zameranú na prevenciu straty bývania.
2. bývanie	1. Zvyšovanie fyzickej a cenovej dostupnosti bývania ľudí zo zraniteľných skupín.
	2. Overovanie pilotných iniciatív.
	3. Eliminácia negatívnych vplyvov v prístupe k bývaniu.
3. zdravie	1. Zlepšenie a zabezpečenie rovného prístupu ľudí bez domova k zdravotnej starostlivosti.
	2. Rozvoj systematickej spolupráce poskytovateľov sociálnych služieb krízovej intervencie a poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v pomoci ľuďom bez domova, ako aj iných subjektov.
	3. Zlepšenie podmienok pre základnú hygienu a prístupu k sanite.
	4. Metodická, vedecká a analytická činnosť v oblasti zdravia ľudí bez domova.
4. zamestnanosť	1. Zlepšenie prístupu ľudí bez domova na pracovný trh, k aktívnym opatreniam na trhu práce a k zamestnávaniu aj v rámci sociálnej ekonomiky.
5. sociálne zabezpečenie, sociálne služby a	1. Zlepšenie prístupu a dostupnosti k jednotlivým nástrojom sociálnych dávok.
	2. Zefektívnenie a z dostupnosti sociálnych služieb krízovej intervencie ako aj iných sociálnych služieb.

¹⁶ Akčný plán na roky 2024-2026 Národnej koncepcii prevencie a ukončovania bezdomovstva do roku 2030

sociálnoprávna ochrana	3. Zlepšenie kvality opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately zameraných na podporu osamostatňovania sa mladých dospelých a na podporu začleňovania sa plnoletých, pre ktorých sú vykonávané opatrenia sociálnej kurately.
6. správna oblasť	1. Zavedenie opatrení uľahčujúcich prístup ľudí bez domova k inštitúciám verejnej správy. 2. Zavedenie opatrení zohľadňujúcich situáciu straty bývania / ohrozenia stratou bývania v mimoriadnej situácii / počas núdzového stavu.
7. vzdelávania a scitlivovania verejnosti	1. Zvyšovanie povedomia o problematike ľudí bez domova a dôvodoch vzniku bezdomovstva.
8. dáta a štatistiky	1. Vytvorenie zdroja pravidelne aktualizovaných administratívnych dát o bezdomovstve a ľuďoch bez domova v SR. 2. Získanie podrobnejšej evidencie, za účelom efektívnejšieho plánovania služieb a pravidelného vyhodnocovania účinnosti a efektívnosti poskytovaných služieb pre ľudí ohrozených stratou bývania a ľudí bez domova.

Vagus sa do budúcnosti rád zapojí do vybraných aktivít, v ktorých môže ponúknuť svoju expertízu a dlhoročné skúsenosti s priamou prácou s ľuďmi bez domova.

Vznik Platformy na ukončovanie bezdomovectva

Na presadzovanie systémových zmien je potrebné vytvárať koalície a partnerstvá subjektov, ktoré vďaka priamej práci s ľuďmi bez domova poznajú ich potreby, majú potrebné know-how, prevádzkujú rôzne sociálne služby, neustále sa vzdelávajú a sledujú funkčné trendy v oblasti sociálnej práce či novinky zo sociálnych politík v zahraničí.

Aj preto nás v roku 2024 nesmierne potešil vznik Platformy pre ukončovanie bezdomovectva (ďalej ako PUB). PUB je advokačná platforma, ktorej cieľom je podporovať ukončovanie bezdomovectva systémovými zmenami, výskumnými a komunikačnými aktivitami. Vzišla z dlhodobej spolupráce menšej skupiny mimovládok - jej vznik sa datuje už do roku 2019, kedy sa menšia skupina začala koordinovať za účelom tvorby Národnej koncepcie prevencie a ukončovania bezdomovectva.

Zakladajúcimi členmi PUB-u boli:

- Depaul Slovensko, n.o.,
- Nadácia DEDO,
- OZ EQUITA,
- OZ Proti prúdu.

PUB sa v roku 2024 rozhodol prejsť z uzavretej skupiny mimovládok do platformy otvorenej novým členom a hneď v úvode sa pridalo ďalších 11 členov, neskôr tento počet narástol na 25 členov. Samozrejme sa pridala aj náš Vagus.

Žiaľ, prvou aktivitou PUB-u bola reakcia na brutálny útok dvoch policajtov v Košiciach, následkom ktorého zomrel pán Ľubomír, ktorý bol človekom bez domova. 48-ročný pán Ľubomír bol prichytený pri krádeži alkoholu v obchode. Policajti ho následne zbili, pričom mu

jeden z nich spôsobil zranenia nezlučiteľné so životom. Nakoľko sa tak stalo pri výkone služby, PUB adresovala ministrom vnútra, páňovi Matúšovi Šutajovi Eštokovi verejnú výzvu, v ktorej žiadala o dôkladné prešetrenie prípadu a vyvodenie zodpovednosti, ako aj prijatie systémových opatrení, ktoré zaisťujú, že polícia bude konať s rešpektom k právam a dôstojnosti všetkých občanov, bez ohľadu na ich sociálny status¹⁷. Prípad nebol do konca roka 2024 uzavretý.

Aktivity v oblasti rozširovania dostupnosti bývania

Aj v roku 2024 sme vo verejnom priestore ako aj na rôznych stretnutiach rozprávali o potrebe riešenia akútneho nedostatku cenovo dostupného bývania. **Ideálny scenár by predstavoval započatie masívnej výstavby obecných, resp. mestských bytoviek. To žiaľ nie je realistické, preto do doby, kým vznikne aspoň časť nových bytov vo vlastníctve samospráv, má štát možnosť pomôcť občanom a občanom ustáť vysoké ceny nájmov na komerčnom trhu a to sfunkčnením konkrétnej sociálnej dávky, ktorou je príspevok na bývanie.** Ten by mal umožniť ohrozeným skupinám obyvateľstva prístup k bývaniu. Aktuálne ho však definuje Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a môže byť pridelený človeku, ktorého posúdil Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny ako osobu v hmotnej núdzi. **Inými slovami, príspevok na bývanie je tu len pre ľudí, ktorých príjem v roku 2024 nedosahoval sumu životného minima, ktorá bola stanovená na 273,99 eur mesačne pre jednu plnoletú osobu. Mať mesačne k dispozícii viac ako 273 eur mesačne však neznamená nežiť v chudobe a môcť si dovoliť dôstojné bezpečné bývanie. Práve naopak. Príspevok na bývanie preto musí byť odčlenený ako samostatná dávka a výška príjmu osoby, ktorá má mať naň nárok, musí byť zmenená.**

Ďalšie podmienky sa však týkajú formy uzavretých nájomných zmlúv, na základe ktorých môže byť príspevok na bývanie udelený, čo je tiež problém. Štát dlhodobo nerieši otázku tzv. "čiernych" prenájmov, ktoré nie sú oficiálne priznané (majiteľka či majiteľ neodvádza štátu daň z prenájmu a podpísaná zmluva s podnájomníčkou alebo podnájomníkom v skutočnosti nemá žiadny právny základ). Žiaľ, väčšina prenájmov na komerčnom trhu prebieha práve takto. Príspevok na bývanie sa napríklad nevzťahuje na zmluvy o krátkodobom nájme bytu či na bývanie v ubytovniach, ktoré je čoraz drahšie.

Okrem toho, že príspevok na bývanie nie je dostupný tým, ktorí ho nutne potrebujú, ani jeho výška nereflektuje rôzne výšky príjmov a výdavkov na bývanie v rôznych častiach Slovenska, pretože platí plošne pre všetkých rovnako.

Porovnanie pôvodnej a novej výšky príspevku na bývanie¹⁸:

veľkosť domácnosti	výška príspevku na bývanie do 14. 7. 2023	výška príspevku na bývanie od 15. 7. 2023	výška príspevku na bývanie od 1. 7. 2024
1 osoba	63,90 eur	83 eur	95,20 eur

¹⁷ Aktuality, 2024

¹⁸ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR b, 2024

2 osoby	101,90 eur	140,90 eur	164,70 eur
3 osoby	101,90 eur	178,80 eur	209 eur
4 osoby	101,90 eur	216,70 eur	253,30 eur
5 a viac osôb	101,90 eur	254,50 eur	297 eur

Žiaľ, toto navýšenie nebolo dostatočné.

V čase písania tohto textu ešte neboli k dispozícii údaje o počte získaných príspevkov na bývanie za rok 2024. **Zo správ o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenska však vieme, že zatiaľ čo v roku 2022¹⁹ tento príspevok získalo priemerne 25 856 domácností mesačne, čo predstavovalo iba 40,8 % z celkového počtu príjemkýň a príjemcov dávky v hmotnej núdzi, v roku 2023²⁰ ho získalo len 24 943 domácností mesačne, čo predstavovalo 38,4 % zo všetkých príjemkýň a príjemcov, ktorí získali dávku v hmotnej núdzi.** V roku 2023 teda došlo v porovnaní s rokom 2022 k poklesu udelenia príspevku na bývanie o 3,5 % a to napriek tomu, že ľudí žijúcich v chudobe bolo oveľa viac. **Nakoľko príspevok na bývanie nie je oddelený od dávky v hmotnej núdzi, dokonca sa na ňu priamo viaže, teoreticky by mal každý človek, ktorý má nárok na dávku v hmotnej núdzi, poberať aj príspevok na bývanie. Fakt, že vyše 60 % príjemkýň a príjemcov dávky v hmotnej núdzi nezískal príspevok na bývanie, hovorí o jeho nefunkčnom nastavení.**

Počas celého roka sme rozprávali o potrebe zmeniť nastavenie príspevku na bývanie na rôznych úrovniach. **Ako vzor sme udávali napríklad český model. V rámci neho sú dorovnávané náklady na bývanie ľuďom, ktorých výdavky na bývanie presahujú 30 % čistého príjmu. Podobne to funguje v Poľsku.** Príspevok na bývanie sme spomínali v médiách či v rámci rôznych pracovných skupín. Tému sfunkčnenia tejto sociálnej dávky sa nám darilo dostávať do verejného a politického diskurzu. Podľa Akčného plánu k Národnej koncepcii prevencie a ukončovania bezdomovstva by sa vláda mala tejto téme venovať v roku 2026.

V nadväznosti na aktivity z akčného plánu vytvorilo tiež v roku 2024 Ministerstvo dopravy a výstavby SR pracovnú skupinu s cieľom vypracovania návrhu legislatívnych zmien zameraných na zabezpečenie a systematické zvyšovanie dostupnosti bývania pre ľudí v bytovej núdzi a osoby vylúčené z bývania. Do tejto pracovnej skupiny nás ministerstvo proaktívne prizvalo, čo nás veľmi potešilo. V roku 2024 prebehlo prvé, zoznamovacie stretnutie skupiny a ďalšie aktivity budú prebiehať v roku 2025.

Rozširovanie zdravotnej starostlivosti pre ľudí bez domova

Problematika v oblasti zdravia sa netýka iba samotného neposkytovania zdravotnej starostlivosti, ale aj situácií, keď majú byť ľudia bez domova prepustení po hospitalizácii do domáceho doliečenia, no nemajú kam ísť, zodpovedné subjekty nezabezpečia umiestnenie v príslušnom zariadení a tak končia na ulici, kde sa ich stav opäť zhorší. Samostatnú kategóriu

¹⁹ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR c, 2023

²⁰ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR d, 2024

predstavujú ľudia bez domova s nediagnostikovanou, no očividnou psychiatrickou chorobou, pri ktorých štát zlyháva na plnej čiare, pretože legislatíve dostatočne nepokrýva riešenie ich situácie.

V roku 2024 sa téma nedostupnej zdravotnej starostlivosti dostala viac do popredia, žiaľ kvôli medializovanému prípadu pána Ladislava z konca roka 2023, ktorý bol človekom bez domova a niekoľko dní umieral v priestoroch a areáli nemocnice v Galante. Na úmrtie človeka bez domova v blízkosti zdravotného zariadenia v Galante upozornili neziskové organizácie, médiá a Kancelária verejného ochrancu práv, v ktorej ombudsmanovi, pánovi Robertovi Dobrovodskom, sme našli silného spojenca v téme ochrany a dodržiavania ľudských práv ľudí žijúcich v extrémnej chudobe. **Ombudsman dlhodo zdôrazňuje, že chudoba je jedna z najväčších ľudskoprávných výziev dneška a je nielen príčinou, ale aj následkom porušovania ľudských práv²¹.**

V marci 2024 zorganizoval príležitosti Svetového dňa sociálnej práce verejný ochranca práv okrúhly stôl na tému „Človek v chudobe a naplnenie jeho ľudských práv v systéme sociálno-zdravotnej starostlivosti“. Stretnutia sa zúčastnili zástupkyne a zástupcovia štátnej správy, výskumných a vzdelávacích inštitúcií, mimovládneho sektora a samozrejme zdravotníckeho sektora. Prizvaný bol aj Vagus. Na stretnutí sa identifikovali situácie, v rámci ktorých ľudia bez domova prepadajú sieťou sociálno-zdravotnej starostlivosti a problematické časti poskytovania sociálnych služieb krízovej intervencie. Výsledkom stretnutia a ďalších aktivít bolo vytvorenie pozičného dokumentu s názvom „Človek v chudobe a naplnenie jeho ľudských práv v systéme sociálno-zdravotnej starostlivosti“, ktorý obsahoval 9 navrhovaných opatrení na posilnenie práv ľudí bez domova. Väčšina sa týkala zmeny prístupu k zdravotnej starostlivosti ľuďom s dlhom na zdravotnom poistení alebo odstráneniu aplikačných problémov pri výklade rôznych pojmov v súvislosti s poskytovaním zdravotnej a ďalšej starostlivosti. O záveroch a odporúčaní následne ombudsman informoval poslankyne a poslancov Národnej rady SR, ako aj vládu a ďalšie aktérky a aktérov.

Ministerstvo zdravotníctva začalo následne pracovať na návrhoch legislatívnych zmien zákona o zdravotnom poistení a zákona o poisťovníctve. V decembri 2024 boli tieto novely prijaté a skutočne došlo k zmene rozsahu úhrady zdravotnej starostlivosti poskytovanej dlžníckam, dlžníkom a ľuďom bez domova.

Po novom majú ľudia bez domova nárok na²²:

- neodkladnú starostlivosť,
- zdravotnú starostlivosť poskytovanú v súvislosti s tehotenstvom,
- očkovania na účely prevencie infekčných ochorení,
- liečbu infekčného ochorenia,
- zdravotnú starostlivosť poskytovanú na účel diagnostiky a liečby chronického ochorenia,
- ošetrovateľskú starostlivosť poskytovanú prostredníctvom agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti alebo prostredníctvom zariadenia sociálnych služieb v

²¹ Verejný ochranca práv, 2024

²² Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

rozsahu ošetrovateľskej praxe poskytovanej samostatne sestrou alebo pôrodnou asistentkou podľa osobitného predpisu,

- všeobecnú ambulantnú starostlivosť.

Novinky majú platiť od 1.1.2025 a okrem priamej pomoci ľuďom bez domova predstavujú aj zosúladenie našej legislatívy s bežnou legislatívnou praxou väčšiny členských krajín Európskej únie, kde dlhy na zdravotnom poistení neznamenaajú nedostupnosť zdravotnej starostlivosti. Okrem toho má takáto prax aj negatívny vplyv na verejné financie. Nejedna štúdia, napríklad aj jedna z našich, ktorú sme pripravili v spolupráci s Inštitútom environmentálnej politiky hovoria o tom, že nedostupnosť zdravotnej starostlivosti vedie k násobne vyšším nákladom, než je cena bežnej liečby²³.

V decembri 2024 sme absolvovali s verejným ochrancom práv ďalšie stretnutie, na ktorom sme sa venovali špecifickým situáciám, v ktorých sa ocitajú ľudia bez domova trpiaci nediagnostikovanými psychiatrickými ochoreniami. Ombudsmanovi sme opísali niekoľko prípadov klientiek a klientov, s ktorými pracujeme, ktorým nediagnostikovaná, no očividná psychiatrická choroba ohrozuje zdravie a život a zároveň bráni v prístupe k zdravotnej starostlivosti. Aktuálne pokiaľ človek priamo neohrozuje seba alebo verejnosť, ostáva žiť na ulici, aj napriek zjavnému psychiatrickému problému. Ten môže riešiť iba pokiaľ by sám chcel a pokiaľ by sa našiel spôsob, ako sa napriek dlhu na zdravotnom poistení dostať k zdravotnej starostlivosti. Nielen dlh, ale samotné psychiatrické ochorenia však bránia ľuďom bez domova vyhľadať odbornú pomoc a tak sa ocitajú v začarovanom kruhu. Tému sa chceme aj naďalej venovať, pretože ľudia bez domova s psychiatrickými chorobami patria medzi jednu z najohrozenejších podskupín ľudí bez domova.

Ochrana 2 % (nielen) pre ľudí v núdzi

Občianske združenie Inštitút sociálnej demokracie, v ktorého dozornej rade je minister vnútra pán Matúš Šutaj Eštok, prišlo v lete 2024 s návrhom zrušiť možnosť asignácie 2 % z dane pre právnické osoby. Táto hrozba vyzerala ako reálna. Tretí sektor a časť spoločnosti sa spojili a niekoľko týždňov komunikovali jasný nesúhlas s týmto zámerom.

Práve 2% z dane sú totiž jedným zo zdrojov financovania mnohých neziskových organizácií s verejnoprospešným účelom, medzi ktoré patria aj neverejní poskytovatelia sociálnych služieb pracujúci s rôznymi ohrozenými skupinami obyvateľstva. **Podľa poslednej analýzy daňovej asignácie za tretí sektor vypracovanej Nadáciou Pontis²⁴, poukázali fyzické aj právnické osoby v roku 2023 na verejnoprospešné účely spolu takmer 101 miliónov eur, pričom viac ako polovica asignácie (53 miliónov eur) prichádzala práve od právnických osôb. Naša spoločnosť na čele s jej najohrozenejšími obyvateľkami a obyvateľmi by tak prišla o verejnoprospešné aktivity za vyše pol milióna eur. Tieto financie by neverejným poskytovateľom nesmierne chýbali. Neraz slúžia na pokrytie nákladov, ktoré nie sú hradené z verejných financií a bez ktorých nie je možné sociálne služby poskytovať.** Slúžia tiež na zvládnutie nečakaných krízových situácií, ako boli pandémia COVID-19, vojna na Ukrajine či inflačná kríza, ktorých včasné neriešenie mohlo ohroziť jednotlivé skupiny obyvateľstva.

²³ Dráb, J. – Mikudová, J. – Bodáčzová, M. a kol., 2019.

²⁴ Nadácia Pontis, 2024

Vagus bol súčasťou tlačovej konferencie, ktorú zorganizovala Asociácia firemných nadácií a nadačných fondov a na ktorej sme hovorili nielen o konkrétnom využívaní 2 %, ale najmä o dopadoch zrušenia možnosti asignácie z daní. Upozornili sme na to, že dostupnosť služieb pre rôzne ohrozené skupiny obyvateľstva nezvláda reflektovať rastúce krivky odrážajúce počty ľudí v núdzi a stali sme sa svedkami ohrozenia aj toho mála služieb, ktoré existujú.

Taktiež sme zaslali list ministrovi práce, sociálnych vecí a rodiny, pánovi Erikovi Tomášovi, ako aj jeho dvom štátnym tajomníkom, pánovi Mariánovi Valentovičovi a pánovi Petrovi Pamulovi.

Verejný tlak mal zmysel a možnosť asignácie 2 % z daní bola nakoniec zachovaná v pôvodnom znení, čo nás nesmierne potešilo.

5. Naše programy a služby v roku 2024

Streetwork – terénna sociálna práca

Práca s ľuďmi bez domova priamo na miestach, kde žijú, je často prvým krokom ich začleňovania do spoločnosti. Pre mnohých ľudí je totiž náročné dochádzať do denného centra či inej kamennej (tzv. ambulantnej) služby. Dôvodom môže byť vzdialenosť alebo obavy z predsudkov. Niektorí ľudia tiež nevedia o tejto forme pomoci, iní ju využívať nemôžu, napríklad kvôli zníženej mobilite. Terénna práca dokáže takýchto ľudí zachytiť a tí tak nevypadávajú zo systému pomoci.

Hlavným cieľom terénnej sociálnej práce je zvyšovanie kvality života ľudí bez domova a znižovanie rizík spojených so životom na ulici (tzv. prístup harm reduction). Jedinečnosť služby spočíva v tom, že prichádza priamo za človekom. Sociálne pracovníčky a pracovníci bývajú prví a často jediní, ktorí bez hodnotenia prejavia záujem o ľudí zažívajúcich bezdomovecť. Vďaka pozitívnemu profesionálnemu vzťahu môžu klientky a klienti sami zisťovať, čo aktuálne potrebujú riešiť. Terénny tím je im v tomto procese oporou tak, aby potrebné kroky dokázali urobiť svojpomocne. Od tohto základu sa odvíja široká paleta služieb – od poskytnutia jedla, pitnej vody, teplého čaju či oblečenia, cez sociálne poradenstvo a sprevádzanie do rôznych inštitúcií, až po ošetrovanie na mieste a riešenie krízových situácií.

Dôležitou súčasťou programu Streetwork je tiež prevádzkovanie Linky na pomoc ľuďom bez domova. Telefónne číslo 0949 655 555 slúži na prijímanie podnetov z radov širokej verejnosti o konkrétnom človeku bez domova v núdzi, ako aj na poskytovanie dištančného sociálneho poradenstva klientkám a klientom.

V roku 2024 pôsobil terénny tím programu Streetwork na 250 obývaných miestach na území Bratislavy a pracoval s 399 ľuďmi bez domova, z toho s 307 ľuďmi opakovane a s 92 ľuďmi jednorazovo.

Terénny tím programu Streetwork spoločne dokázal:

- **odpracovať 114 večerných a 108 denných služieb a vo dvojici opätovne navštíviť obývané miesta 1661-krát,**

- **nadviazať kontakt s 65 novými ľuďmi zažívajúcimi bezdomovecvo** (pričom práve prvý kontakt je základ pre vznik dlhodobej odbornej pomoci a predstavuje priestor na informovanie o službách v meste a zaistenie potrieb ľudí),
- **sprevádzať ľudí bez domova do rôznych štátnych inštitúcií 15-krát** (sprevádzanie má za cieľ úspešne absolvovať potrebné úkony pri kontakte so zdravotnými zariadeniami, úradmi a pod., podporovať samostatnosť, komunikačné a sociálne zručnosti a posilniť zbavovanie sa strachu z úradov),
- **prijat' 306 telefonátov na Linku na pomoc ľuďom bez domova,**
- **poskytnúť základné a špecializované sociálne poradenstvo 1 586-krát** (najčastejšie sa riešili témy sociálneho zabezpečenia, zdravia, zamestnania, oddlžovania a osobného bankrotu, ale aj závislosti a prerhnuté rodinné väzby),
- **riešiť tému sociálneho zabezpečenia 670-krát** (rozhovory sa týkali najmä dostupnosti služieb pre ľudí bez domova v Bratislave či vybavenia rôznych typov dávok),
- **rozprávať sa o téme zdravia 272-krát,**
- **poskytnúť ošetrovanie 3-krát,**
- **riešiť tému bývania alebo umiestnenia do pobytového zariadenia 110-krát,**
- **poskytnúť krízovú intervenciu 20-krát** (išlo o špecializovanú psychosociálnu pomoc pre osoby v náhlej kríze, v rámci ktorej sa riešili témy ako závažný zdravotný stav, podchladenie, nadmerné požitie alkoholu, domáce násilie či suicidálne tendencie, pričom sa samotná intervencia týkala transportu do nemocnice, nocľahárne alebo riešenia akútneho stavu na mieste),
- **poskytnúť krízový transport 3-krát** (odvoz autom do tepla či bezpečia).

Terénny tím pracoval v bežnom režime od pondelka do soboty:

denná služba	4-krát týždenne	8:00 – 12:00
večerná služba	5-krát týždenne	16:30 – 22:00

Terénny tím navštevoval ľudí v 10 mestských častiach:

(zoradené od najviac navštevovaných miest po najmenej)

mestská časť mesta Bratislava	počet kontaktných miest
Ružinov	63 miest
Petržalka	60 miest
Nové Mesto	54 miest
Staré Mesto	31 miest
Rača	18 miest
Vrakuňa	8 miest
Vajnory	7 miest
Podunajské Biskupice	6 miest

Jarovce	2 miesta
Dúbravka	1 miesto
SPOLU	250 miest (väčšina navštívená opakovane)

Domec – nízkoprahové denné centrum

Aby ľudia bez domova mohli zmeniť svoju životnú situáciu, nemôžu byť hladní, chorí či zanedbaní. Okrem možnosti najesť sa, osprchovať sa, získať čisté oblečenie či mať prístup k základnej zdravotnej starostlivosti, potrebujú najmä odbornú pomoc a ľudský prístup. Vďaka službám nízkoprahových denných centier si ľudia bez domova môžu zabezpečiť svoje základné životné potreby a udržať si pocit ľudskej dôstojnosti.

Hlavným cieľom prevádzkovania nízkoprahového denného centra Domec je poskytovanie rôznych služieb smerujúcich k zvýšeniu kvality života a riešenie problémov súvisiacich s bezdomovectvom formou individuálneho sociálneho poradenstva. Domec tiež predstavuje bezpečný priestor pre všetkých ľudí, ktorí sa ocitli v núdzi, bez ohľadu na ich pohlavie, rod, príjem, trvalý pobyt, dôvody vedúce k bezdomovectvu či aktuálnu sociálnu situáciu.

Domec je najväčšie nízkoprahové denné centrum pre ľudí bez domova na Slovensku. Zároveň to je jediná kamenná prevádzka svojho druhu otvorená aj cez víkendy. V roku 2024 navštívilo Domec 1 454 ľudí bez domova spolu 46 726-krát, väčšina teda prišla opakovane.

Tím sociálnych pracovníčok, pracovníkov, poradkýň a poradcov Domca spoločne dokázal:

- **pracovať v priemere so 110 ľuďmi bez domova denne, pričom v zimnom období to bolo až 130 ľudí denne,**
- **nadviazať kontakt s 439 ľuďmi, ktorí prišli do Domca prvýkrát** (prvokontakty sú kľúčové pre ľudí, ktorí sú na ulici krátko a potrebujú sa zorientovať v systéme služieb, ako aj v možnostiach čo najrýchlejšieho návratu do bežného života),
- **uskutočniť 1 732 poradenských rozhovorov, ktoré smerovali k zlepšeniu sociálnej či životnej situácie ľudí bez domova** (rozhovory sa najčastejšie týkali vybavenia stratených občianskych preukazov, dávok v hmotnej núdzi, dôchodkov, preukazov ŤZP či osobných bankrotov),
- **pomôcť vybaviť 34 občianskych preukazov, 20 dávok v hmotnej núdzi, 3 dôchodky, 3 stratené rodné listy,**
- **pomôcť nájsť zamestnanie na trvalý pracovný pomer 5-tim ľuďom,**
- **vydať 36 304 porcií raňajok a 25 886 porcií teplých obedov** (toto jedlo, ktoré je pre ľudí bez domova často jedinou kvalitnou stravou počas dňa, sme mohli vydať najmä vďaka pomoci dobrovoľníčok a dobrovoľníkov, ako aj mnohých firemných partnerov),
- **vydať 11 194 kusov oblečenia** (oblečenie sme často distribuovali vďaka rôznym verejným či firemným materiálnym zbierkam),

- **umožniť 6 686 návštev hygienického centra, kde sa mohli ľudia umyť, oholiť či ostrihať** (kvôli pocitu vlastnej dôstojnosti a aj z hľadiska prevencie pred ochoreniami je osobná hygiena pre ľudí bez domova nevyhnutná),
- **ošetriť ľudí bez domova 2 551-krát** (bezplatná ošetrovňa je kvôli nedostupnej zdravotnej starostlivosti často využívanou službou),
- **poskytnúť bezplatné očkovanie proti hepatitíde A 35 klientom a klientkám a proti chrípke 37 klientom a klientkám,**
- **umožniť služby prania oblečenia 260-krát** (ľudia bez domova majú obmedzené možnosti, kde si môžu svoje oblečenie oparať, z tohto dôvodu sú častokrát nútení zabezpečiť si nové a staré vyhodiť, hoci je stále kvalitné a funkčné),
- **raz do týždňa poskytovať psychologickú pomoc ľuďom bez domova** (psychologičky Vagusu sa v Domci rozprávali s **22 ľuďmi v rámci 83 rozhovorov**).

Medzi základné poskytované služby patrili:

- raňajky a teplé obedy,
- sociálne poradenstvo,
- ošetrovňa,
- hygienické centrum,
- výdaj šatstva,
- voľnočasové aktivity,
- úschovňa osobných vecí,
- odpočinkový priestor.

Súčasťou služieb, ktoré boli v Domci poskytované, boli aj voľnočasové aktivity pozitívne vplývajúce na aktívny prístup človeka a jeho motiváciu pracovať na zmene svojej situácie. Voľnočasovými aktivitami sme sa snažili vytvoriť priestor, v rámci ktorého mohli ľudia zažiť pekné momenty, ktoré ich vytrhli z každodennej reality. Prostredníctvom jednotlivých aktivít dochádzalo k posilňovaniu sebadôvery a sociálnych zručností, ako aj k vyjadreniu svojich emócií prežívania radosti z dobre odvedenej práce. Zároveň išlo o skvelú príležitosť, ako otvoriť tému bezdomovectva širokej verejnosti, napríklad zapájaním dobrovoľníčok, dobrovoľníkov či ľudí zo susedstiev Domca. **V roku 2024 sa klientky a klienti Domca mohli zúčastniť napríklad kvízu, premietania filmu v rámci festivalu Jeden svet, či antirasistického futbalového turnaja United Colours of Football.**

Množstvo aktivít sa odohralo aj v rámci Ženského klubu. V Ženskom klube sme vytvárali bezpečný a podporný priestor pre ženy, ktoré čelia náročným životným situáciám a často si nesú skúsenosť s násilím. Klientky mohli načerpať silu, oddýchnuť si a venovať sa sebe – či už počas workshopu rómskych tancov, prednášky o reprodukčnom zdraví, alebo beauty klubu, kde sa mohli skrásiť a kde im zároveň dve kaderničky poskytli úpravu vlasov.

Adresa Domca: Mýtna 33, Bratislava

Otváracie hodiny: pondelok – nedeľa 9:00 – 16:00
utorok 13:00 – 15:00

Prevádzka centra fungovala v režime dvoch vstupov, v čase od 9:00 do 12:00 a od 13:00 do 16:00.

Medzimiesto – integračný program

Najdôležitejšími nástrojmi na ukončovanie bezdomovectva sú poskytovanie odborného sociálneho poradenstva, bezpečného bývania a zamestnávanie. **Hlavným cieľom integračného programu je poskytovanie uceleného systému podpory v rámci riešenia prevencie pred stratou bývania a využívanie overených nástrojov na ukončovanie bezdomovectva.** Tak, ako v ďalších dvoch programoch Vagusu, aj tu je dôležité poradenstvo založené na dôvere a priateľskom, no zároveň profesionálnom prístupe a ochote vypočuť si klientky a klientov bez hodnotenia či odsudzovania.

Integračný program pracuje s menším počtom klientiek a klientov. Poradenský proces stojí na budovaní a obnove sociálnych a pracovných návykov, riešení zdravotného stavu, obnovovaní pretrhnutých rodinných väzieb či posilňovaní finančnej gramotnosti. **V roku 2024 pracoval tím integračného programu so 110 ľuďmi v nepriaznivej životnej situácii.**

Poskytoval im podporu najmä v oblastiach ako:

- bývanie,
- zamestnávanie,
- prevencia,
- špecializované poradenstvo v rozličných témach.

Väčšina problémov ľudí bez domova vznikne na ulici, kde sa naďalej prehľbuje. Ľudia tu takmer okamžite strácajú zaužívané návyky. V rámci projektu Bývanie preto poskytujeme dočasné bezpečné bývanie na niekoľko rokov. **Projekt Bývanie je založený na vybraných princípoch Housing First, ktoré uplatňujeme v slovenských podmienkach.** Zo začiatku klientka či klient platí nájom v takej výške, ako si reálne môže dovoliť. Často je to len pár eur. Postupne, ako sa zlepšuje sociálna situácia daného človeka, sa nájom pomaly zvyšuje tak, aby klientky a klienti po skončení spolupráce dokázali plynule prejsť do komerčného či mestského podnájmu, prípadne do zariadení, ako sú domovy pre seniorky a seniorov, čím ukončujú svoje bezdomovectvo. **Zároveň Vagus v roku 2024 poskytoval krátkodobé bývanie v krízovom byte, ktorý slúži ako dočasné útočisko na 3 až 6 mesiacov pre ľudí v nečakanej životnej kríze.**

Úspechy tímu integračného programu v oblasti bývania v roku 2024 predstavovali:

- poskytnutie bývania 31 ľuďom, z toho 4 ľudia využili krízový byt,
- poskytnutie 3 185 hodín sociálneho poradenstva,
- udržanie si 25 bytov a izieb, ktoré boli súčasťou projektu Bývanie.

Vagus nie je vlastníkom bytov, ktoré sú v rámci projektu Bývanie využívané. Cieľom spolupráce s klientkami a klientmi je využiť určitý čas na ich osobnú stabilizáciu a doriešenie problémov ústiacych do bezdomovectva do tej miery, aby po uplynutí niekoľkých rokov mohli prejsť do iného bývania. Nájomné bývanie sa vyznačuje adaptáciou ubytovaných klientiek a klientov na pravidelné platby nájomného, ktoré sa postupne zvyšuje v pravidelných intervaloch až na úroveň bežného komerčného nájmu za izbu v meste Bratislava.

Ďalším z nástrojov ukončovania bezdomovectva je zamestnávanie. Od októbra 2019 preto vedieme dva zamestnanecké projekty, Upracme si a Strategické partnerstvá. Platená pracovná rehabilitácia Upracme si je najmä pre ľudí s nízkou šancou zamestnať sa. V parku na Račianskom mýte, v blízkosti ktorého sídli naše denné centrum Domec, prebiehali v rámci projektu upratovacie práce raz do týždňa počas troch hodín. Projekt mal

nielen vytvoriť príležitosti na privyrobienie si, ale tiež podporiť ľudí bez domova v získavaní pracovných a komunikačných zručností v bezpečnom prostredí. **Projekt Strategické partnerstvá sa zameriava na dlhodobú spoluprácu so zamestnávateľmi a na poskytovanie chránených pracovných miest.** Ide o rôzne typy prác, od stavebných a robotníckych, cez prácu na farmách, vo výrobných spoločnostiach, až po upratovanie. **Pozitívom projektu je, že vytvára možnosť dlhodobých a stabilnejších pracovných ponúk nielen formou brigády, ale aj trvalého pracovného pomeru.**

Úspechy tímu integračného programu v oblasti zamestnávania v roku 2024 predstavovalo:

- **24 ľudí**, ktorí boli súčasťou projektu pracovnej rehabilitácie **Upracme si Račko** a ktorí spolu **odpracovali 120 hodín** upratovania parku na Račianskom mýte,
- **28 ľudí**, ktorí si vďaka sociálnemu poradenstvu **našli brigádu či prácu**,
- **28 ľudí**, ktorí boli súčasťou projektu **Strategické partnerstvá**.

Hlavnou činnosťou integračného programu je poskytovanie individuálneho špecializovaného sociálneho poradenstva. Každá klientka a klient integračného programu absolvoval pravidelné poradenstvá. Najčastejšie sa riešili dôvody, ktoré vyústili do bezdomovectva, problémy s nájdením a udržaním si práce a bývania, oddľžovacie programy, pretrhnuté rodinné a partnerské väzby, zdravotné problémy či celkový životný štýl, ale aj zmysluplné trávenie voľného času.

Úspechy tímu integračného programu v oblasti špecializovaného sociálneho poradenstva v roku 2024 predstavovalo:

- **1 522 uskutočnených sociálnych poradenstiev počas 3 185 hodín**,
- **110 ľudí v náročnej životnej situácii, s ktorými prebiehala dlhodobá spolupráca**,
- **17 komunitných aktivít pre ľudí bez domova** (napr. vedomostný kvíz, opekačky v prírode, filmové popoludnie, cestovateľské prednášky, návštevy Slovenskej národnej galérie, vianočný večierok a pod.).

Vagus bezdomovectvo nielen ukončuje, ale mu aj predchádza. Integračný program zachytáva ľudí, ktorým hrozí strata bývania. Včasná intervencia sociálnych poradkýň a poradcov zameraná na individuálne potreby jednotlivých ľudí zvyšuje šancu na udržanie si bývania, stabilizovanie a zlepšenie sociálnej situácie a odvrátenie negatívneho a traumatizujúceho javu straty domova.

Z našej skúsenosti vyplýva, že jednou zo skupín, ktorá je výrazne ohrozená stratou bývania, sú ľudia krátko po výkone trestu odňatia slobody. **Z toho dôvodu integračný program spolupracoval s vybranými ústavmi na výkon trestu odňatia slobody a poskytoval sociálne poradenstvo niektorým ľuďom, ktorí sa pripravovali na ukončenie výkonu odňatia trestu slobody.**

Úspechy tímu integračného programu v oblasti prevencie v roku 2024 predstavovalo:

- **65 prípadov ľudí ohrozených stratou bývania**, ktorých situácia sa konzultovala **telefonicky** (k následnému osobnému stretnutiu došlo v 21 prípadoch),
- spolupráca s **5-timi ústavmi na výkon trestu odňatia slobody**.

6. Vybrané príbehy ľudí, s ktorými pracujeme

Príbehy zo Streetu

Pán Daniel

Pána Daniela sme spoznali ešte v roku 2018 počas mapovania novej lokality, na ktorú nás upozornil občan prostredníctvom našej Linky na pomoc ľuďom bez domova. Tento občan videl v oblasti ľudí bez domova, ktorí by mohli potrebovať našu pomoc. V malej chatke sme našli dvoch mužov a jeden z nich bol pán Daniel. Ukázalo sa, že Vagus dobre pozná. Bez domova bol v tej dobe už 5 rokov, poznal Domec a dokonca pomáhal pri jeho rekonštrukcii.

Pomoc sociálnych služieb v tom čase nevyhľadával, stretávali sme sa najmä kvôli rozhovorom a podpore, pretože pán Daniel si vedel zabezpečiť všetko, čo potreboval. Pracoval na brigádach, žil aktívnym životom a jeho snom bolo precestovať na bicykli Európu. Nič nenasvedčovalo, že by sa mu to nemohlo podariť.

Postupne sa však začal zhoršovať jeho zdravotný stav. Pribudli silné bolesti žalúdka, úbytok váhy a neskôr sa pridružili problémy s chôdzou. Napriek rastúcim ťažkostiam bol pán Daniel voči lekárkam a lekárom obozretný. V minulosti zažil nepríjemné situácie, nemal v Bratislave trvalý pobyt, ani svojho obvodného lekára a mal dlh na zdravotnom poistení.

Pán Daniel chcel nájsť čo najjednoduchší spôsob riešenia situácie a tak si lieky najskôr zabezpečoval cez inú organizáciu. Neskôr si už sám našiel lekára v Bratislave a niekoľko mesiacov zvládol situáciu bez našej asistencie.

Keď sa však zhoršila jeho mobilita, rozhodol sa navštíviť nemocnicu. Pomohli sme mu s transportom a poskytli barle. No v nemocnici ho odmietli vyšetriť, pretože mu chýbal výmenný lístok. Po tejto skúsenosti stratil motiváciu hľadať ďalšiu pomoc. Dohodli sme sa, že ak to bude potrebné, na ďalšiu návštevu pôjdeme spolu.

S pribúdajúcimi ťažkosťami začal zvažovať pobyt v útulku ako cestu k stabilite a lepšej starostlivosti. Najprv to chcel riešiť sám, no napokon sme mu pomohli spísať kazuistiku a kontaktovať útulok. Sociálne pracovníčky a pracovníci prišli na miesto, kde býval s kamarátom a po osobnom rozhovore rozhodli, že pán Daniel spĺňa podmienky na prijatie.

Pán Daniel bol správou o prijatí úprimne potešený. V dohodnutý deň nás čakal v dobrej nálade a odviezli sme ho do útulku, kde ho už očakávali.

Pani Simona

S pani Simonou sme mali dlhoročný kontakt. Spoznali sme sa už v roku 2017 a odvtedy sa striedali obdobia, kedy sme boli v intenzívnom kontakte, s obdobiami, kedy sme o nej nepočuli. Vedeli sme, že s partnerom žije v patologickom vzťahu a trápia ju početné zdravotné ťažkosti. Od malička bola nevidiaca.

V roku 2024 sme sa s pani Simonou stretli opäť – tentokrát ju odvážala záchranná služba. V tej dobe už bola odkázaná na invalidný vozík kvôli cievnym problémom a operovanej chrbtici. Stále žila na ulici bez prístupu k vode a v dennom centre sme jej pomáhali s hygienou. Snažili sme sa nájsť pani Simone umiestnenie v zariadení, kde by jej bola poskytnutá pomoc, ktorú v tejto dobe už nevyhnutne potrebovala. Viaceré zariadenia, ktoré sme oslovili, ju nemohli prijať kvôli plnému stavu. V septembri nás kontaktovala aj sociálna pracovníčka z nemocnice, kde opakovane prijímali pani Simonu kvôli neustále sa zhoršujúcemu zdravotnému stavu. V tej dobe však nevideli potrebu jej dlhodobej hospitalizácie.

Postupne sa začali vyhliadky pani Simony zlepšovať. Vyšetřili ju lekářky a lekáři, ktorí vyhodnotili, že pani Simona naozaj potrebuje dlhodobú hospitalizáciu. Začal sa proces jej bezodkladného umiestnenia do zariadenia, počas ktorého bola pani Simona v nemocnici v starostlivosti zdravotného personálu. Neboli sme si istí, ako pani Simona prijme správu o nutnosti umiestnenia. Niekoľkokrát za náš dlhoročný kontakt sa nám podarilo dosiahnuť jej umiestnenie do zariadenia. Opakovane sa však vracala k životu na ulici.

V októbri však prišla smutná správa. Pani Simona v nemocnici zomrela. Dlhodobý zanedbávaný zdravotný stav, viaceré ochorenia a život na ulici si vyžiadali svoju daň skôr, než mohla nájsť miesto, kde by sa cítila v bezpečí a v starostlivosti.

Príbehy z Domca

Pani Eva

Pani Eva je žena v strednom veku. Vždy milá, priateľská a otvorená kontaktu. Spolu s partnerom istý čas prespávala v chatke, neskôr v nocľahárni. Obaja zápasia so závislosťou od pervitínu a zarábajú si najmä zberom PET fliaš, či príležitostnými brigádami.

Eva má sny, ktoré v sebe nosí. Túži bývať, pracovať a žiť v istote. No v jej aktuálnej situácii sa tieto ciele zdajú byť ďaleko. Napriek tomu si vytvorila vlastné stratégie a záchytné body, ktoré jej pomáhajú zvládať každodennosť. Jedným z nich je aj denné centrum Domec, kam sa opakovane a veľmi rada vracia.

Počas rokov spolupráce medzi nami vznikol profesionálny, no dôverný vzťah. Na poradenstvách sa rozprávame o rôznych témach, vrátane tých, ktoré sa otvárajú až časom. Niekedy sme tu len tak – v tichu, keď Eva potrebuje priestor na zastavenie.

Považujeme za dôležité, že nám dokázala dôverovať natoľko, aby sa s nami podelila o svoje najťažšie skúsenosti. Hovorila o prežitom sexuálnom násilí zo strany príbuzného, o fyzickom násilí, o úplnom nedostatku prijatia a bezpečia. Napriek tomu, že život ju zavial smerom, ktorým nechcela ísť, ostáva odhodlaná ísť ďalej. Tento rok prelomila mlčanie a začala o všetkom hovoriť.

Nedávno otvorila aj tému stresu a s ním spojených zdravotných problémov. Spolu sme absolvovali odborné vyšetrenie, kde jej bola diagnostikovaná cukrovka. V liečbe ju budeme ďalej sprevádzať a veríme, že aj vďaka poradenstvu môže byť jej život o niečo stabilnejší a zdravší.

Za tie roky sme spoločne prešli rôzne cesty, ktoré si Eva stanovila. Veríme, že vďaka vzťahu a dôvere, ktorú sme spoločne vybudovali, bude naša spolupráca pokračovať aj naďalej.

Pán Tomáš

Pán Tomáš vyrastal v prostredí plnom konfliktov a zanedbávania. Po skončení strednej školy vystriedal niekoľko krátkodobých zamestnaní, no nikdy sa mu nepodarilo nájsť dlhodobú pracovnú istotu. Jeho život ovplyvnili vážne osobné udalosti, ako smrť matky, pobyt vo výkone trestu, psychické ťažkosti aj závislosť od alkoholu. Ocitol sa na ulici.

Svoje dni trávi na okraji mesta. Striedavo prespáva v nocľahárni, v útulkoch alebo na ubytovni. Hoci sa opakovane snažil nájsť si prácu, závislosť a psychické problémy mu bránili v udržaní stability.

Na poradenstvách sme sa sústredili najmä na hľadanie práce, ale aj na zdravotný stav. Ponúkli sme mu možnosť spoločného kontaktovania lekárov a lekárovi, ako aj sprevádzania do zdravotných zariadení. Zapojil sa do upratovania v dennom centre, čo vnímal ako niečo, čo mu pomôže zlepšiť nielen pracovné návyky, ale aj istotu pri kontakte s ľuďmi. Veľakrát o prácu prišiel kvôli sociálnej izolácii.

Pán Tomáš postupne otvoril aj náročnejšej témy, ako zvládaniu depresie, úzkostí a suicidálnych myšlienok. Spolupracoval so sociálnymi pracovníčkami a pracovníkmi a učil sa zvládať situácie, ktoré ho predtým pohlcovali.

Po šiestich mesiacoch pravidelnej práce a podpory sa situácia pána Tomáša začala stabilizovať. Získal zamestnanie, momentálne pracuje na zotavení zo závislosti a pravidelne navštevuje psychologické konzultácie v Domci. Hoci ho naďalej čakajú výzvy, cíti pokrok a má vôľu pokračovať – krok za krokom – v ceste k stabilnejšiemu životu.

Príbehy z Medzimiesta

Pán Igor

Keď sme sa s pánom Igorom stretli prvýkrát, pravidelne navštevoval denné centrum Domec a prespával v nocľahárni. Vždy pôsobil upravene, mal dobrú náladu a priateľský prístup. Hoci o sebe vravel, že je „na seba lakomý“, ľuďom okolo seba ochotne pomáhal a oni si ho obľúbili.

Do integračného programu ho priviedol záujem o pracovnú rehabilitáciu. Pravidelné upratovanie okolo bytovky na Račianskom mýte, raz do týždňa počas dvoch mesiacov, bolo spojené so sociálnym poradenstvom u nás. Pán Igor na stretnutia chodieval pravidelne a podľa vlastných slov veľmi rád. Hovoril, že nechce zmeškať žiadnu možnosť s niekým sa dobre porozprávať. Na poradenstvách sme riešili najmä jeho pracovné smerovanie a možnosti bývania.

Príležitostné brigády a pár hodín práce cez miestny úrad mu zatiaľ pomáhali vyžiť. Sám vravel, že si vie ušetriť aj z mála, no na bývanie to nestačí. Aj preto sme ho oslovili pri každej

príležitosti, kde si mohol privyrobit'. Vedeli sme sa spoľahnúť, že práca bude vykonaná stopercentne a dohodnuté podmienky budú splnené.

Neskôr pán Igor dostal z miestneho úradu prísľub práce na trvalý pomer a bývania v sociálnom byte. Pôsobil odhodlane, no keď sa veci nehýbali a sľuby sa nenapĺňali, prišli frustrácia a obavy, najmä z blížiacej sa zimy. Po práci si nemal kde oddýchnuť, vidina večernej „tortúry“ čakania v rade s cieľom prenocovať v nocľahárni v ňom vyvolávala obavy. Túžil po stabilnom mieste, kde by sa mohol cítiť bezpečne a kam by sa mohol vracieť.

V septembri prišli dobré správy v podobe novej práce a nakoniec aj miesta v útulku. Možno všetko nešlo podľa pôvodného plánu, no pán Igor sa vedel prispôbiť. V útulku má možnosť stabilizovať sa, rozbehnúť sa v práci a našetriť si financie na samostatné bývanie, po ktorom tak túži.

Pán Jozef

Pán Jozef spočiatku pôsobí utiahnuto, no ak sa rozhovorí, môžete s ním viesť diskusie dlhé hodiny. Rád spomína na svoju profesiu, ktorej sa v minulosti vzdal, aby sa mohol naplno venovať vážne chorej manželke. Jeho príbeh ukazuje, že aj inteligentný a vzdelaný človek môže zostať sa bez strechy nad hlavou, ak sa v jeho živote objaví choroba, alkohol a narušené rodinné vzťahy.

Do integračného programu ho priviedla žiadosť o pomoc s vybavením starobného dôchodku. Problémom sa javilo byť vyzbieranie všetkých potrebných dokumentov, s ktorým si v iných službách nevedeli rady. Ukázalo sa však, že situácia je zvládnuteľná a potrebné papiere sme spolu rýchlo doplnili. Zvyšné kroky si už pán Jozef vyriešil sám.

Pán Jozef v tom čase býval v útulku a pracoval na pár hodín týždenne v komunálnom podniku jednej bratislavskej mestskej časti. Neskôr nastúpil do komunálnych služieb na trvalý pracovný pomer. Nešlo o kvalifikovanú prácu, no pán Jozef bol naučený pristupovať ku každej práci zodpovedne. Aj preto si ho zamestnávateľ veľmi vážil.

Zároveň sa začal zaujímať o bývanie. Chcel si oddýchnuť od hlučného prostredia útulku. V tom čase sme otvárali výberové konanie na jednoizbový byt. Pán Jozef splnil všetky podmienky, pravidelne chodil na poradenstvá, dodržiaval dohody a rešpektoval pravidlá. Výberová komisia ho napokon vybrala a jeho sen o vlastnom bývaní sa stal skutočnosťou. Až pri podpise zmluvy uveril, že sa to naozaj deje.

Dnes s ním ostávame v pravidelnom kontakte. Zúčastňuje sa voľnočasových aktivít, zaujímajú ho kultúrne podujatia, rád by si zlepšil digitálne zručnosti a zapojil sa do seniorských programov. Pomalým krokom si buduje nový pokojný život.

7. OZ Vagus vo verejnom priestore

Časopis Z ulice

Časopis Z ulice sa v roku 2024 stal registrovaným periodikom a stabilne sa etabloval ako pravidelný štvrťročník, ktorý prináša praktické, informačné aj oddychové témy pre ľudí bez domova. Obsah rubriík reflektuje témy vychádzajúce zo skúseností a potrieb našich klientiek a klientov, pričom zohľadňuje aj ročné obdobia, aktuálne udalosti či meniacu sa legislatívu. Okrem praktických informácií prináša časopis priestor na oddych, seberealizáciu a vlastnú tvorbu čitateľiek a čitateľov. Časopis im zároveň vysiela jasný signál, že ich životné situácie a potreby sú videné a počuté.

Šéfredaktorkou a editorkou zostávala Emília Čelovská a na tvorbe sa podieľal tím pracovníčok a pracovníkov Vagusu, ktorí prinášali články na praktické témy ako napríklad starostlivosť o duševné zdravie, inšpiratívne rozhovory s ľuďmi, ktorí prekonali ťažké obdobie, riziká a prevencia online podvodov, orientácia v systéme sociálnych dávok či praktické rady, ako sa plnohodnotne najesť za dve eurá. Časopis zároveň ponúkal aj voľnočasový obsah, súťaže, čitateľský klub, právnické a psychologické poradenstvo, ako aj priestor na seberealizáciu prostredníctvom príspevkov samotných čitateľiek a čitateľov. Tí do redakcie pravidelne zasielali svoju tvorbu prostredníctvom schránky umiestnenej v dennom centre Domec a aktívne sa zapájali do jednotlivých čísel.

Aj v roku 2024 sme kládli dôraz na vysokú vizuálnu a obsahovú kvalitu časopisu. Na dizajne časopisu pracovala pani Barbora Gavláková, ktorá priniesla do vizuálnej identity časopisu nový výtvarný jazyk a kontinuitu vizuálneho štýlu. Časopis Z ulice vychádzal v náklade 500 kusov každé tri mesiace a bezplatne sme ho distribuovali klientkám a klientom vo všetkých našich programoch.

Za svoju kvalitu bol časopis Z ulice v roku 2024 ocenený aj v medzinárodnej súťaži Zlatý stredník, kde získal 3. miesto v kategórii tlačенý časopis.

Komunikačné kampane

Vagus každoročne realizuje dve kampane zamerané na získavanie financií od individuálnych darkýň a darcov. Jednou z nich bola kampaň v období darovania 2 % z dane, v ktorej sme použili stále aktuálnu tému šetrenia a online spot, ktorý získal v kreatívnych súťažiach niekoľko ocenení. Nosnou témou bola myšlienka, že ľudia, ktorých život nešetří, už nemajú z čoho šetriť.

V zimnom období sme sa opäť zamerali na rozširovanie komunity podporovateľiek a podporovateľov Vagusu prostredníctvom zimnej fundraisingovej kampane. Zima 2024 sa komunikačne niesla v znamení zbierky na jedlo pre ľudí bez domova. Kampaň významne podporil influencer Čoje a sieť reštaurácií Phočkáreň, ktorá nám pomohla dostať posolstvo kampane k širokej verejnosti za hranice našej existujúcej komunity. Kampaň „Niektorí ľudia čakajú na jedlo dlhšie, akoby čakali“ získala v záverečnom hodnotení magazínu Stratégie ocenenie za najlepší audiospot a pomohla združeniu vyzbierať viac ako 80 000 eur.

Za kreatívnu ideu kampaní vďačíme agentúre Mannshaft, za produkciu spotu produkčnej agentúre Hitchhiker films a za mediálne nasadenie mediálnej agentúre Unimedia.

1. máj a Deň otvorených ateliérov v Novej Cvernovke

Ako súčasť komunity nezávislého kultúrneho centra Nová Cvernovka, v ktorej sídli manažment združenia, ako aj integračný program Medzimiesto, sme sa v roku 2024 zapojili do tradičného podujatia Deň otvorených ateliérov, ktoré sa každoročne koná 1. mája. Počas podujatia sme sprístupnili naše priestory verejnosti a návštevníckam s návštevníkmi sme predstavili našu činnosť v oblasti pomoci ľuďom bez domova. Súčasťou programu boli neformálne rozhovory o práci Vagusu, súťaž o mikinu Bratislava a občerstvenie v podobe palaciniék, ktoré pripravovala riaditeľka združenia s ďalšími kolegyňami. Atmosféru podujatia doplnil hudobný set DJ-a B2044.

Deň otvorených dverí v Domci

V roku 2024 oslávilo naše denné centrum Domec 10-te výročie. Za uplynulú dekádu poskytol Domec služby viac ako 6 200 ľuďom žijúcim v extrémnej chudobe. V tomto období sme vydali vyše 290 000 porcií teplého jedla a poskytli viac ako 22 000 zdravotných ošetrení. Desiaty rok fungovania potvrdzuje stabilitu a dlhodobú udržateľnosť služieb, ktoré denne pomáhajú ľuďom zvládať náročné životné situácie.

Pri príležitosti výročia sme v máji 2024 pripravili Deň otvorených dverí, počas ktorého sme verejnosti predstavili každodenné fungovanie najväčšieho denného centra pre ľudí bez domova na Slovensku. Návštevníčky a návštevníci mali možnosť nahliadnuť do jedálne, ktorá denne poskytuje jedlo viac ako stovke ľudí, do šatníka, ošetrovne či procesu sociálneho poradenstva. Súčasťou programu boli aj arte dielne, športové aktivity, vedomostný kvíz, ktorý pripravila dlhoročná dobrovoľníčka Zuzana Candráková, či premietanie dokumentárneho filmu Jara Vojteka „Z kola von“, spojeného s diskusiou o traumách a závislostiach. Nechýbala ani pripomienka na legendárne jedlo Kokosko, ktoré pripravila naša riaditeľka Alexandra Kárová a ktoré v minulosti prispievalo k financovaniu činnosti Domca na rôznych podujatiach.

Noc vonku 2024 – druhýkrát celoslovensky

V roku 2024 sme už po druhýkrát zorganizovali podujatie Noc vonku v celoslovenskom rozsahu. Do iniciatívy sa zapojilo 11 subjektov v 5-tich slovenských mestách v Bratislave, Nitre, Banskej Bystrici, Košiciach a Spišskej Starej Vsi. Na organizácii sa podieľali Nová Cvernovka, Ťahanovská záhrada, Slobodná škola, Kino Úsmev, Záhrada – centrum nezávislej kultúry, Ramagu Divadlo, Centrum komunitného organizovania, Mesto Nitra a Slobodná demokratická škola.

Každý zo zapojených subjektov uchoпил organizáciu lokálnej Noci vonku podľa vlastných možností a s ohľadom na svoju cieľovú skupinu. Slobodná škola pripravila pre svoje žiactvo prespávačku, ktorú spojila s kurzom prvej pomoci. V Košiciach sa Tabáčka spojila s Kinom Úsmev a pripravili hudobný program a premietanie tematického filmu. Divadlo Ramagu v Spišskej Starej Vsi zorganizovalo nočný prechod Zamagurím. V Bratislave, kde podujatie organizačne zastrešoval Vagus, sa konalo premietanie špeciálneho dielu satirickej relácie Ťažký týždeň venovaného chudobe, po ktorom nasledovali krátke vstupy inšpiratívnych hostiek a hostí s názvom Tváre chudoby. V nich vystúpili osobnosti, ktoré ponúkli rôzne pohľady na tému chudoby, konkrétne sociologička Zuzana Kusá, psychológ Radoslav Blaho,

starokatolícky kňaz Martin Kováč a vedúca oddelenia pedagogiky Slovenskej národnej galérie Barbora Tribulová. Návštevníckam a návštevníkom následne zahrala kapela Modré hory a na dobrú noc prečítala rozprávku herečka Henrieta Mičkovcová. Ľuďom, ktorí sa rozhodli prespať vonku, sa osobne prihovoril verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský.

Cieľom podujatia bolo verejne upozorniť na zhoršujúcu sa situáciu ľudí bez domova a ľudí žijúcich v extrémnej chudobe a zároveň poukázať na potrebu systémových riešení v tejto oblasti. Súčasťou programu bola výzva pre širokú verejnosť, aby sa na jednu noc vzdala pohodlia svojho domova a prespala vonku. Celkovo sa na programe vo všetkých zapojených mestách zúčastnilo 327 ľudí, z ktorých viac ako 80 symbolicky prenocovalo vonku.

Podujatie sa konalo pod záštitou verejného ochrancu práv Róberta Dobrovodského, predsedu Bratislavského samosprávneho kraja Juraja Drobu a primátora hlavného mesta Bratislavy Matúša Valla. Vďaka partnerstvu so Slovenskou sporiteľňou a Nadáciou Slovenskej sporiteľne sa podarilo zabezpečiť nielen finančnú podporu na propagáciu a produkciu podujatia, ale aj silnú komunikačnú kampaň smerom k verejnosti. Za každú účastníčku a účastníka, ktorí sa rozhodli prespať vonku, nám Slovenská sporiteľňa venovala finančný dar na podporu ľudí bez domova. Vizuálnu identitu podujatia vytvorila ilustrátorka Michaela Chmeličková v spolupráci s dizajnérom Marekom Menkem a s podporou Curaprox Slovensko.

V roku 2024 Noc vonku opäť výrazne rezonovala v médiách, pričom podľa monitoringu Mediaboard vzniklo viac ako 300 mediálnych výstupov v celoplošných aj regionálnych médiách.

Za podporu podujatia ďakujeme Nadácii Slovenskej sporiteľne a ITB Development.

Hrany ulice

Vagus podcast predstavuje dôležitý komunikačný kanál, prostredníctvom ktorého šírimo vzdelávací a osvetový obsah v oblasti bezdomovectva a približujeme túto tému širokej verejnosti. **V roku 2024 sme v spolupráci so spisovateľom Michalom Hvoreckým, Slovenským národným divadlom a Rozhlasom a televíziou Slovenska pripravili výnimočný projekt s názvom Hrany ulice. Išlo o podcastovú minisériu 6-tich dramatisovaných príbehov, ktoré vychádzali zo skutočných životných osudov ľudí bez domova.**

Jednotlivé príbehy interpretovali herečky a herci Slovenského národného divadla, konkrétne Dušan Tarageľ, Dominika Kavaschová, Zuzana Kocúriková, Ľuboš Kostelný a Ingrid Timková. Prostredníctvom ich výpovedí sme verejnosti sprostredkovali silné a často veľmi osobné príbehy ľudí rôznych generácií, ktorí sa z rôznych dôvodov ocitli bez domova. Celá miniséria bude dostupná na podcastových platformách začiatkom roka 2025.

Pri príležitosti Medzinárodného dňa ľudí bez domova sme na jeseň 2024 pripravili v priestoroch Slovenského národného divadla verejnú diskusiu, ktorá rozšírila témy podcastovej minisérie o odborný pohľad na psychologické a sociálne aspekty straty domova. Diskusia sa venovala mechanizmom, ktoré vedú k strate bývania, možnostiam systémovej pomoci aj

individuálnym dopadom sociálneho vylúčenia. Na podujatí vystúpili Radoslav Blaho z Katedry psychológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského a Alexandra Károva, riaditeľka občianskeho združenia Vagus. Diskusiu moderoval Michal Hvorecký.

Ocenenia v sociálnej oblasti a v oblasti komunikácie

V roku 2024 získali naše komunikačné aktivity viaceré odborné ocenenia, ktoré potvrdzujú kvalitu a dlhodobú systematickú prácu v oblasti komunikácie témy chudoby a bezdomovectva. V medzinárodnej súťaži Zlatý Středník obsadil náš Časopis z ulice, ktorý vydávame pre ľudí bez domova, 3. miesto v kategórii tlačený časopis. Zimná kampaň bola ocenená bronzom v kategórii hudba na súťaži kreativity Zlatý klinec. Rádiospot kfundraisingovej kampani „Niektorí ľudia čakajú na jedlo dlhšie“ získal 1. miesto v kategórii audio v rámci celoročného hodnotenia Stratégií.

V roku 2024 sa naše aktivity dostali do povedomia aj v rámci ocenení v sociálnej oblasti. V súťaži Cena Félix – Biznis cena Slovenskej sporiteľne v kategórii Verejné dobro sa naša organizácia prebojovala do shortlistu medzi štyri najlepšie projekty, pričom finálnym víťazom sa stala organizácia Červený nos. Účasť medzi finalistami vnímame ako uznanie dlhodoberj práce nášho tímu v oblasti sociálnych inovácií a podpory ľudí bez domova. V rámci prvého ročníka ocenenia S úctou k ľuďom – cena za ohľaduplnú publicistiku o chudobe za rok 2024 získali zamestnankyne Karin Štrofová, Dominika Kráľová a Klára Ševčík Bernátová v kategórii online čestné uznanie za blogovú minisériu o dlhoch, ktorú vytvorili v rámci osvetovej činnosti v téme chudoby, zadlženosti a života v sociálnom vylúčení bola v minisérii spracovaná citlivo a odborne, s rešpektom k ľuďom, ktorých sa dotýka.

8. Komunita našich podporovateľiek a podporovateľov

Za každým výjazdom do terénu, podaným obedom v Domci, hodinou sociálneho poradenstva v integračnom programe či verejným podujatím na tému chudoby nie sú len naše skvelé zamestnankyne a zamestnanci, ale aj komunita našich podporovateľiek, podporovateľov a spolupracujúcich subjektov, bez ktorých by nebolo možné pomáhať ľuďom bez domova. Táto komunita je tichou, no silnou podporou našej každodennej práce.

Sú to zástupkyne a zástupcovia štátnej správy, samosprávy, vzdelávacích a umeleckých inštitúcií, firiem, obchodov, reštaurácií, nadácií, mimovládok či iniciatív. Patria sem aj naše spolupracujúce dobrovoľné lekárky a lekári a ďalšie dobrovoľníčky a dobrovoľníci z Domca, ľudia, ktorí prenajímajú svoje byty klientkám a klientom ako aj naše individuálne daryne a darcovia z radov širokej verejnosti.

Všetky menované subjekty a jednotlivci sú voči ľuďom žijúcim v extrémnej chudobe citliví a vnímaví, čo je v nastolovaní sociálnej spravodlivosti nesmierne dôležité. **Ďakujeme každému jednému človeku, ktorý v roku 2024 prejavil záujem o pomoc ľuďom bez domova práve prostredníctvom nášho Vagusu. Špeciálne ďakujeme našim pravidelným darynyiam a darcom, vďaka ktorým môžeme robiť našu prácu systematickejšie a efektívnejšie plánovať ďalšiu činnosť.**

Podpora od štátu a samosprávy

Štát a samospráva musia vytvárať vhodné verejné politiky na pomoc ohrozeným skupinám obyvateľstva, pretože ide o základnú povinnosť vychádzajúcu z ľudsko-právnych teórií, teórií ľudskej dôstojnosti, spravodlivosti a zodpovednosti voči rôznym skupinám ľudí medzi nami. Okrem toho je však potrebné, aby štát a samospráva finančne podporovali prácu s ľuďmi bez domova. Ide totiž o zodpovednú a dlhodobu výhodnú investíciu do zdravšej a spravodlivejšej spoločnosti. Riešenie bezdomovectva si vyžaduje komplexný a odborný prístup, od prevencie a terénnej práce až po zabezpečenie stabilného bývania. Tieto služby na Slovensku dlhodobo poskytujú najmä mimovládne organizácie a samosprávy, ktoré však bez stabilnej finančnej podpory zo strany štátu nedokážu pokrývať potreby všetkých, ktorí sa ocitli v núdzi.

Ďakujeme preto za finančnú podporu nasledovným subjektom štátu a samosprávy:

- **Ministerstvo financií Slovenskej republiky**
- **Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky**
- **Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky**

- **Bratislavský samosprávny kraj**
- **Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava**
- **Mestská časť Bratislava – Dúbravka**
- **Mestská časť Bratislava – Karlova Ves**
- **Mestská časť Bratislava – Rača**
- **Mestská časť Bratislava – Staré Mesto**

Rovnako ďakujeme za spoluprácu:

- **Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky**
- **Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky**
- **Rozhlas a televízia Slovenska**
- **Slovenská národná galéria**
- **Slovenské národné divadlo**

- **Magistrát hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy**
- **Mestská knižnica v Bratislave**

Firemní partneri a podpora z nezisku

Spoločensky zodpovedné firmy, či už nadnárodné korporácie, alebo malé slovenské rodinné firmy, sú dôležitou súčasťou pomoci ľuďom bez domova. Okrem finančnej podpory, bez ktorej by sme neboli schopní robiť veľkú časť našej práce, nám pomáhajú aj materiálnymi darmi, organizovaním potravinových zbierok či zbierok oblečenia, firemným a expertným dobrovoľníctvom ako aj vytváraním priestoru na šírenie osvedy v téme extrémnej chudoby.

Všetkým našim partnerským firmám, ich majiteľkám a majiteľom, konateľkám a konateľom a zamestnaneckým tímom, vďaka ktorým môžeme vytvárať lepšie podmienky pre ľudí bez domova, nesmierne a úprimne ďakujeme. Navyše, spolupráca s našimi partnermi nie je len prospešná, ale aj ľudsky príjemná. Obdobne tomu tak je aj v prípade spolupráce s partnermi

z neziskového sektora, najmä rôznymi nadáciami, ktoré prerozdeľujú financie od rôznych donorov. Ďakujeme, že ste s nami”

Špeciálne by sme chceli vyzdvihnúť dlhodobú spoluprácu či nesmierne štedrú podporu našich najdôležitejších partnerov, bez ktorých štedrosti a záujmu by sme nedokázali vykonávať prácu s ľuďmi bez domova v takej kvalite a objeme, ako tomu bolo v roku 2024. Ďakujeme za finančnú podporu a spoluprácu nasledovným firemným partnerom a nadáciám:

- Centrum pre filantropiu, n. o.
- La Fondation UP
- Medici per la Pace
- Nadácia ČSOB
- Nadácia ESET
- Nadácia Pontis
- Nadácia rodiny Kúšikovcov
- Nadácia Slovenskej sporiteľne
- Nadácia SPP
- Nadácia Tesco
- Nadácia VÚB
- Swiss Re Foundation

- Amazon Fulfillment Slovakia, s. r. o.
- Intesa Sanpaolo
- Philip Morris Slovakia, s. r. o.
- PriceWaterhouseCoopers CEE Firm Services, s. r. o.
- Slevomat.cz, s.r.o. – organizačná zložka Slovensko
- Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a. s.
- SLOVNAFT, a. s.
- Swiss Re Management AG, organizačná zložka
- Up Déjeuner, s. r. o.
- Zl'avomat.sk

Ďalej ďakujeme za finančnú podporu, materiálnu pomoc, organizáciu zbierok, dobrovoľníctvo a spoluprácu nasledovným firemným partnerom, neziskovým organizáciám a ďalším subjektom, ich zamestnankyniam, zamestnancom a vedeniu:

- **1. súkromné gymnázium v Bratislave**

- 365.nadácia
- Človek v ohrození, n.o. - Medzinárodný filmový festival Jeden svet
- Darujme.sk
- DEPAUL SLOVENSKO, n. o.
- InTYMYta
- Nadácia Cvernovka
- Odyseus, o. z.
- OZ LenDo
- OZ Orin Panacea

- Platforma na ukončovanie bezdomovectva, o. z.
- Platforma pre demokraciu
- Proti prúdu, o. z.
- SOCIA - Nadácia na podporu sociálnych zmien
- Stopa, o. z.
- Susedia na dvore
- Swiss Re Foundation

- Accace k. s.
- Adient Slovakia s. r. o.
- Allheads, s. r. o.
- Alza.cz, a. s.
- Amazon Fulfillment Slovakia, s. r. o.
- Atlas Copco s. r. o.
- AUTOPOLIS, a. s.
- BASF Slovensko spol. s. r. o.
- BILLA s. r. o.
- Bistro St. Germain s. r. o.
- Bloomreach SK s. r. o.
- Bratiska, s. r. o.
- COFIDIS SA, pobočka zahraničnej banky
- CONCENTRIX SLOVAKIA s. r. o.
- CRESCO REAL ESTATE, a. s.
- Dell s. r. o.
- Deloitte Audit s. r. o.
- Dentsu Slovakia s. r. o.
- Devoteam, s. r. o.
- ELRON Elektro s. r. o.
- ESET, spol. s. r. o.
- FaxCopy a. s.
- Generali Česká pojišťovna, a. s.
- Hedepy SK, s. r. o.
- HENKEL SLOVENSKO, spol. s. r. o.
- ING Bank N.V., pobočka zahraničnej banky
- InterWay, a. s.
- ITB Development, a. s.
- K & L Real Krakovany, spol. s. r. o.
- KPMG Slovensko spol. s. r. o.
- Komerční banka, a. s., pobočka zahraničnej banky
- KUEHNE + NAGEL, s. r. o.
- Kyndryl Services Slovensko, spol. s. r. o.
- Lenovo (Slovakia) s. r. o.
- Lidl Slovenská republika, s. r. o.
- Mediaboard Slovakia s. r. o.
- MEGGLE Slovakia s. r. o.
- msg life Slovakia, s. r. o.
- Neopublic s. r. o.
- Orange Slovensko, a. s.

- Phockaren R1, s. r. o.
- Plzeňský Prazdroj Slovensko, a. s.
- PriceWaterhouseCoopers CEE Firm Services, s. r. o.
- PSYCHE CLINIC s. r. o.
- Reckitt Benckiser (Slovak Republic), spol. s. r. o.
- Regal Beloit Slovakia, s. r. o.
- Seesame, s. r. o.
- SEPS, a. s.
- Slovenské elektrárne, a. s.
- Slevomat.cz, s. r. o.
- SUPER ZOO, s. r. o.
- SYNERGIE Slovakia s.r. o.
- Škoda Auto Slovensko s. r. o.
- ŠMAK s.r.o.
- TESCO STORES SR, a. s.
- too short, s. r. o.
- Trenčianske minerálne vody, a. s.
- Tunguska, s. r. o.
- UNIQA Insurance Group AG, organizačná zložka
- Up Déjeuner, s. r. o.
- Váš Lekár, s. r. o.
- WAVEMAKER Slovakia, s. r. o.
- Wincent Technologies s. r. o.
- Yanfeng International Automotive Technology Slovakia s. r. o.
- Zurich Insurance Company Ltd

ĎAKUJEME ❤️

Stretnutie našej komunity

S veľkou časťou komunity našich dlhoročných podporovateľiek a podporovateľov či spolupracovníčok a spolupracovníkov nemáme veľa príležitostí na osobné stretnutia. Aj preto nás veľmi teší, že sme opäť mohli zorganizovať Vagus párty pre zástupkyne a zástupcov samosprávy, prenajímateľky a prenajímateľov bytov v projekte Bývanie, dobrovoľné lekárky a lekárov, naše skvelé dobrovoľníčky a dobrovoľníkov ako aj naše aktuálne zamestnanecké tímy a tiež bývalé zamestnankyne a zamestnanci.

Vagus párty sa tradične konala v septembri v Ateliéri Svetlák v budove Novej Cvernovky, kde má Vagus sídlo. Opäť sa nám podarilo vytvoriť výnimočnú atmosféru a najmä priestor na vyjadrenie našej vďaky za záujem a podporu, ako aj priateľské rozhovory o nepracovných záležitostiach.

Podujatie bolo tiež priestorom na odprezentovanie výsledkov za predchádzajúci rok a predstavenie aktuálnej Výročnej správy, ktorú vždy pripravujeme formou knihy.

Večerom nás opäť sprevádzala moderátorka Kristína Tormová a o nezabudnuteľnú atmosféru sa tentoraz postarala kapela Puding pani Elvisovej.

9. Zdroje

Akčný plán na roky 2024-2026 Národnej koncepcii prevencie a ukončovania bezdomovstva do roku 2030

Aktuality. *Platforma pre ukončenie bezdomovectva žiada ministra vnútra o dôkladné prešetrenie incidentu v Košiciach* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/qhos3> [cit. 2025-09-06].

Databáza DATAcube. Štatistický úrad Slovenskej republiky (2024). *Začaté, dokončené a rozostavané byty podľa druhu* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/yesty> [cit. 2025-09-06].

Deloitte. *Property Index* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/xyop8> [cit. 2025-09-06].

DRÁB, J., MIKUDOVA, J., BODÁ CZOVÁ, M., & ANTALOVÁ, V. (2019). *Práca s ľuďmi bez domova prináša ovocie celej spoločnosti. Analýza vplyvu aktivít OZ Vagus na verejné financie* [online]. Bratislava (IEP).

Inštitút pre výskum práce a rodiny a. *Prinášame výsledky zo sčítania ľudí bez domova v Bratislave 2023* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/aybw> [cit. 2025-09-06].

Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy. *Ľudia bez domova sa rátajú* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/ywal> [cit. 2025-09-06].

Ministerstvo financií. *Nájomných bytov je málo. Možností ako to zmeniť je niekoľko* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/alcx4> [cit. 2025-09-06].

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a. *Národná koncepcia prevencie a ukončovania bezdomovstva* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/xaer> [cit. 2025-09-06].

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR b. *Výška životného minima od 1. júla 2024* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/gaiu0> [cit. 2025-09-06].

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR c. *Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2022* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/mbdy> [cit. 2025-09-06].

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR d. *Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2023* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/dmxq0> [cit. 2025-09-06].

Nadácia Pontis. *Najnovšia analýza ukázala, kde dve percentá pomáhajú najviac* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/xpy09> [cit. 2025-09-06].

ONDRUŠOVÁ, D., GERBERY, D., FICO, M., FILADELFIOVÁ, J., GRANDTNEROVÁ, L., LORENZ, I. (2015). *Ľudia bez domova: príprava a realizácia empirického výskumu, analýza nástrojov prevencie a riešenia bezdomovectva*. Bratislava (IVPR).

Štatistický úrad SR a. *Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/jdx4> [cit. 2025-09-06].

Štatistický úrad SR b. *Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/nch5> [cit. 2025-09-06].

Štatistický úrad SR c. *Chudoba alebo sociálne vylúčenie vlni na Slovensku ohrozovali 980-tisíc obyvateľov* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/gnwmp> [cit. 2025-09-06].

Verejný ochranca práv. *Stretnutie za okrúhlym stolom k téme chudoby a ľudí bez domova* [online]. Dostupné na: <https://lnk.sk/cwoz4> [cit. 2025-09-06].

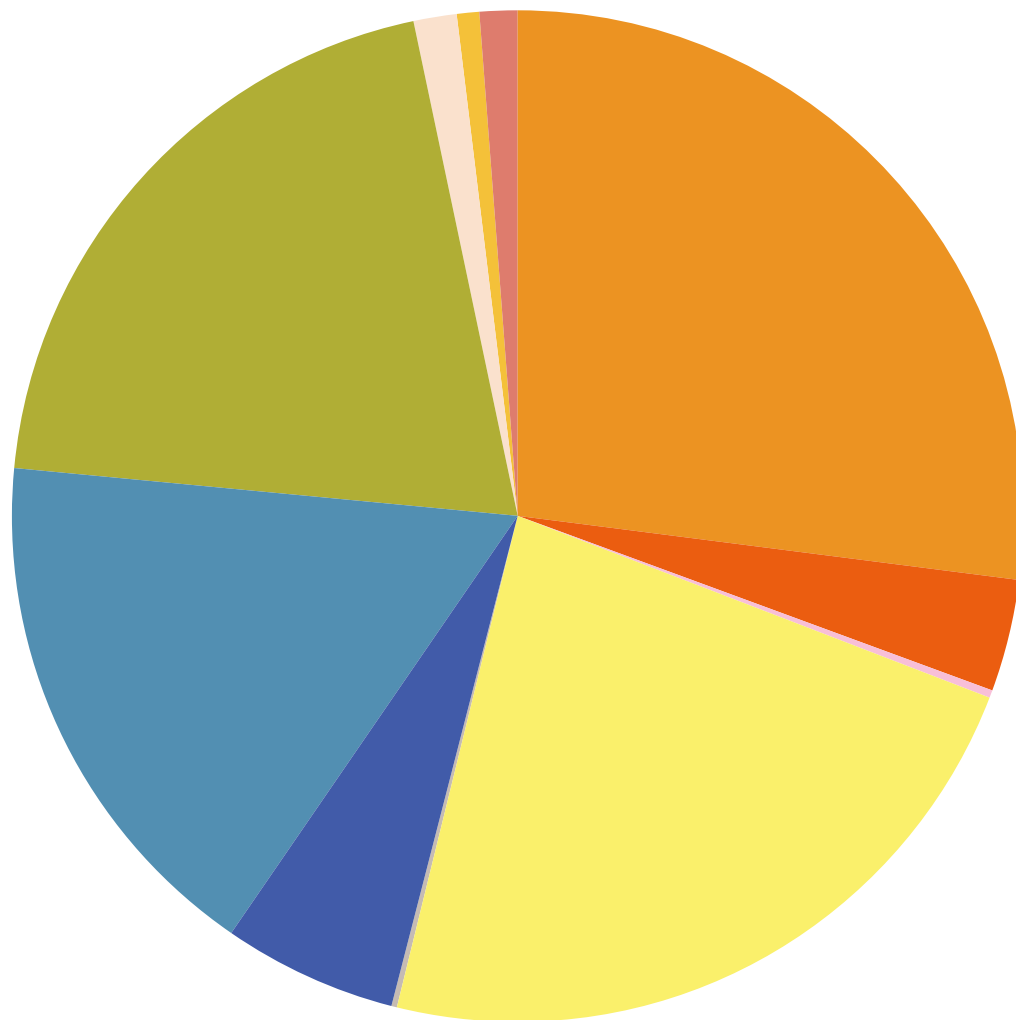
Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

10. Financie

Financie

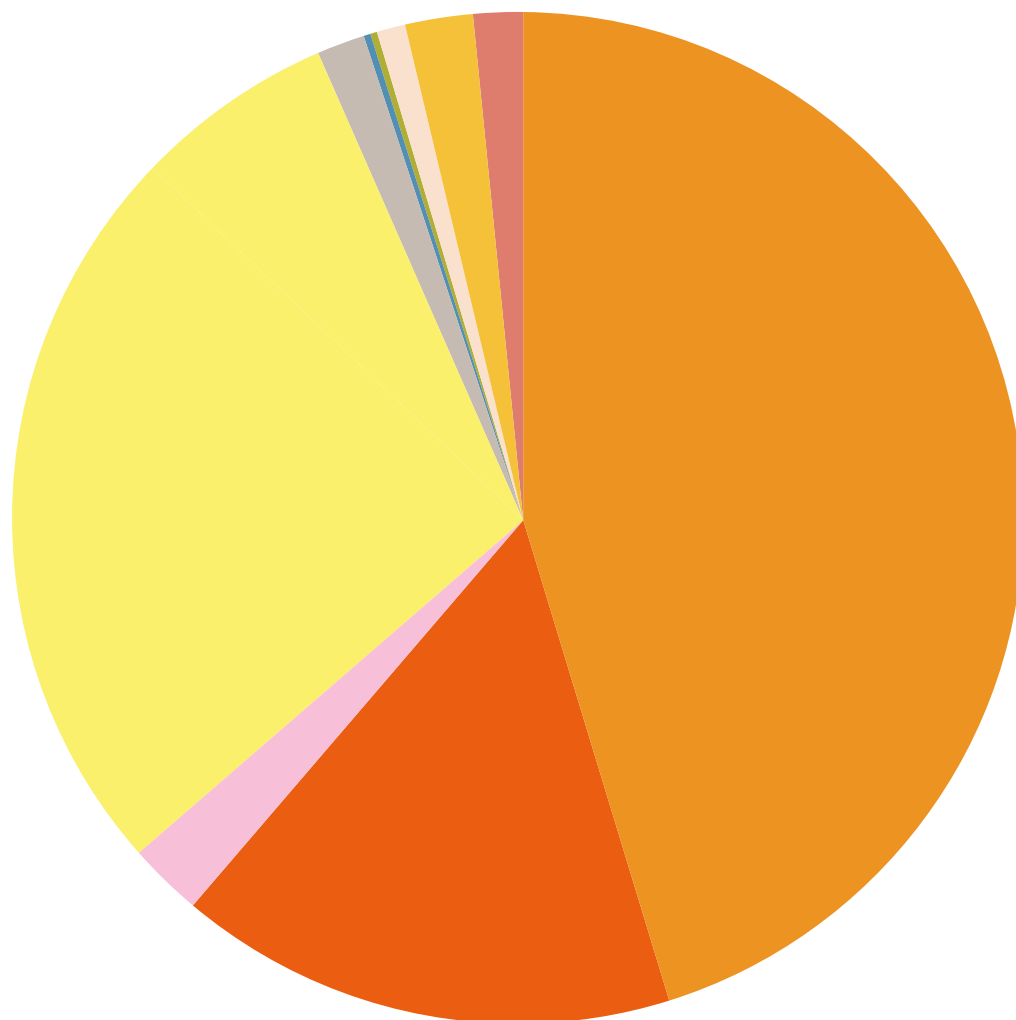
Vagius

Výnosy

● 26,9%	365 321 €
Magistrát Hlavného Mesta SR Bratislava	
● 3,6%	48 449 €
Bratislavský samosprávny kraj	
● 0,3%	4 000 €
Mestské časti Hlavného Mesta SR Bratislava	
● 23,1%	314 194 €
Ministerstvo práce, soc. vecí a rodiny	
● 0,1%	1 291 €
Ministerstvo financií SR	
● 5,7%	77 370 €
Príspevky z podielu zaplatenej dane (2%)	
● 17,0%	231 305 €
Dary a príspevky od fyzických osôb	
● 20,1%	273 342 €
Dary a príspevky od právnických osôb	
● 1,3%	18 334 €
Materiálne dary	
● 0,7%	9 601 €
Dobrovoľnícka práca	
● 1,2%	16 057 €
Ostatné výnosy	
Spolu	1 359 264 €

Náklady podľa druhov

● 45,2%	583 632 €
Mzdy zamestnancov a zamestnankýň	
● 15,9%	205 133 €
Odvody zamestnávateľa	
● 2,5%	31 675 €
Zákonné sociálne náklady	
● 23,6%	304 301 €
Služby	
● 6,4%	82 158 €
Spotreba materiálu	
● 1,6%	21 147 €
Spotreba energie	
● 0,1%	1 625 €
Opravy a udržiavanie	
● 0,2%	2 312 €
Cestovné náklady	
● 0,9%	12 064 €
Reprezentačné náklady	
● 2,1%	27 702 €
Iné ostatné náklady	
● 1,5%	18 771 €
Odpisy	
Spolu	1 290 518 €

Náklady podľa programov

● 26,8%	Domec	346 361 €
● 24,7%	Medzimiesto	318 562 €
● 13,4%	Streetwork	173 411 €
● 35,0%	Režijné náklady	452 184 €
	Spolu	1 290 518 €

V roku 2024 nenastali zmeny v zložení štatutárneho orgánu občianskeho združenia. Občianske združenie vykázalo k 31.12.2024 celkový majetok vo výške 1 314 574,36 EUR a záväzky vo výške 42 989,03 EUR. Štruktúra majetku, vlastných a cudzích zdrojov občianskeho združenia sú uvedené v účtovnej závierke k 31.12.2024.

EON na hodinu poskytovania sociálnej služby 2024

	Celkovo	Na 1 hod poskytnutej sociálnej služby
Špecializované sociálne poradenstvo (ambulantne)	54 823 €	49 €
Špecializované sociálne poradenstvo (terénne)	54 226 €	53 €
Podpora samostatného bývania	73 246 €	43 €
Terénna sociálna služba krízovej intervencie	200 137 €	57 €
Nízkoprahové denné centrum	355 220 €	27 €

Návrh vysporiadania hospodárskeho výsledku 2024

Ku dňu zostavenia účtovnej závierky štatutárny orgán nenavrhol vysporiadanie hospodárskeho výsledku za rok 2024.

Plán činnosti na nasledujúce obdobie

Občianske združenie plánuje v nasledujúcom účtovnom období pokračovať v poskytovaní služieb pre ľudí bez domova v súčasnom rozsahu, vrátane terénnych, nízkoprahových, poradenských a podporných aktivít. Zameriame sa aj na pokračovanie spolupráce s dobrovoľníkmi a rozvoj partnerstiev s verejným a súkromným sektorom.

Financovanie plánujeme zabezpečiť z grantov, dotácií, darov, verejných zbierok a príspevkov fyzických a právnických osôb. V organizačnej štruktúre neočakávame výrazné zmeny.

Sledujeme legislatívny vývoj, najmä pripravované zmeny ovplyvňujúce mimovládne neziskové organizácie. Potenciálne zmeny vnímame ako riziko zvýšenia administratívnej záťaže a možného poklesu súkromného financovania. Na prípadné zmeny sme pripravení reagovať s cieľom zachovať kontinuitu poskytovaných služieb.

SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDÍTORA

**k účtovnej závierke a výročnej správe OZ Vagus
zostavenej k 31.12.2024**

SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDÍTORA

predsedníctvu a štatutárnemu orgánu občianskeho združenia OZ VAGUS

I. Správa z auditu účtovnej závierky

Názor

Uskutočnili sme audit účtovnej závierky OZ Vagus („Občianske združenie“), ktorá obsahuje súvahu 31. decembru 2024, výkaz ziskov a strát za rok končiaci sa k uvedenému dátumu, a poznámky, ktoré obsahujú súhrn významných účtovných zásad a účtovných metód.

Podľa nášho názoru, priložená účtovná závierka poskytuje pravdivý a verný obraz finančnej situácie Občianskeho združenia k 31. decembru 2024 a výsledku jej hospodárenia za rok končiaci sa k uvedenému dátumu podľa zákona č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“).

Základ pre názor

Audit sme vykonali podľa medzinárodných audítorských štandardov (International Standards on Auditing, ISA). Naša zodpovednosť podľa týchto štandardov je uvedená v odseku Zodpovednosť audítora za audit účtovnej závierky. Od Občianskeho združenia sme nezávislí podľa ustanovení zákona č. 423/2015 o štatutárnom audite a o zmene a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štatutárnom audite“) týkajúcich sa etiky, vrátane Etického kódexu audítora, relevantných pre náš audit účtovnej závierky a splnili sme aj ostatné požiadavky týchto ustanovení týkajúcich sa etiky. Sme presvedčení, že audítorské dôkazy, ktoré sme získali, poskytujú dostatočný a vhodný základ pre náš názor.

Zodpovednosť štatutárneho orgánu za účtovnú závierku

Štatutárny orgán je zodpovedný za zostavenie tejto účtovnej závierky tak, aby poskytovala pravdivý a verný obraz podľa zákona o účtovníctve a za tie interné kontroly, ktoré považuje za potrebné na zostavenie účtovnej závierky, ktorá neobsahuje významné nesprávnosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby.

Pri zostavovaní účtovnej závierky je štatutárny orgán zodpovedný za zhodnotenie schopnosti Občianskeho združenia nepretržite pokračovať vo svojej činnosti, za opísanie skutočností týkajúcich sa nepretržitého pokračovania v činnosti, ak je to potrebné, a za použitie predpokladu nepretržitého pokračovania v činnosti v účtovníctve, ibaže by mal v úmysle Občianske združenie zlikvidovať alebo ukončiť jej činnosť, alebo by nemal inú realistickú možnosť než tak urobiť.

Zodpovednosť audítora za audit účtovnej závierky

Našou zodpovednosťou je získať primerané uistenie, či účtovná závierka ako celok neobsahuje významné nesprávnosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, a vydať správu audítora, vrátane názoru. Primerané uistenie je uistenie vysokého stupňa, ale nie je zárukou toho, že audit vykonaný podľa medzinárodných audítorských štandardov vždy odhalí významné nesprávnosti, ak také existujú. Nesprávnosti môžu vzniknúť v dôsledku podvodu alebo chyby a za významné sa považujú vtedy, ak by sa dalo odôvodnene očakávať, že jednotlivo alebo v súhrne by mohli ovplyvniť ekonomické rozhodnutia používateľov, uskutočnené na základe tejto účtovnej závierky.

V rámci auditu uskutočneného podľa medzinárodných audítorských štandardov, počas celého auditu uplatňujeme odborný úsudok a zachovávame profesionálny skepticizmus. Okrem toho:

- Identifikujeme a posudzujeme riziká významnej nesprávnosti účtovnej závierky, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, navrhujeme a uskutočňujeme audítorské postupy reagujúce na tieto riziká a získavame audítorské dôkazy, ktoré sú dostatočné a vhodné na poskytnutie základu pre náš názor. Riziko neodhalenia významnej nesprávnosti v dôsledku podvodu je vyššie ako toto riziko v dôsledku chyby, pretože podvod môže zahŕňať tajnú dohodu, falšovanie, úmyselné vynechanie, nepravdivé vyhlásenie alebo obídanie internej kontroly.
- Oboznamujeme sa s internými kontrolami relevantnými pre audit, aby sme mohli navrhnúť audítorské postupy vhodné za daných okolností, ale nie za účelom vyjadrenia názoru na efektívnosť interných kontrol Občianskeho združenia.
- Hodnotíme vhodnosť použitých účtovných zásad a účtovných metód a primeranosť účtovných odhadov a uvedenie s nimi súvisiacich informácií, uskutočnené štatutárnym orgánom.

- Robíme záver o tom, či štatutárny orgán vhodne v účtovníctve používa predpoklad nepretržitého pokračovania v činnosti a na základe získaných audítorských dôkazov záver o tom, či existuje významná neistota v súvislosti s udalosťami alebo okolnosťami, ktoré by mohli významne spochybníť schopnosť Občianskeho združenia nepretržite pokračovať v činnosti. Ak dospejeme k záveru, že významná neistota existuje, sme povinní upozorniť v našej správe audítora na súvisiace informácie uvedené v účtovnej závierke alebo, ak sú tieto informácie nedostatočné, modifikovať náš názor. Naše závery vychádzajú z audítorských dôkazov získaných do dátumu vydania našej správy audítora. Budúce udalosti alebo okolnosti však môžu spôsobiť, že Občianske združenie prestane pokračovať v nepretržitej činnosti.
- Hodnotíme celkovú prezentáciu, štruktúru a obsah účtovnej závierky vrátane informácií v nej uvedených, ako aj to, či účtovná závierka zachytáva uskutočnené transakcie a udalosti spôsobom, ktorý vedie k ich vernému zobrazeniu.

So štatutárnym orgánom komunikujeme okrem iného o plánovanom rozsahu a harmonograme auditu a o významných zisteniach auditu, vrátane všetkých významných nedostatkov internej kontroly, ktoré počas nášho auditu zistíme.

II. Správa k ďalším požiadavkám zákonov a iných právnych predpisov

Správa k informáciám, ktoré sa uvádzajú vo výročnej správe

Štatutárny orgán je zodpovedný za informácie uvedené vo výročnej správe, zostavenej podľa požiadaviek zákona o účtovníctve. Náš vyššie uvedený názor na účtovnú závierku sa nevzťahuje na iné informácie vo výročnej správe.

V súvislosti s auditom účtovnej závierky je našou zodpovednosťou oboznámenie sa s informáciami uvedenými vo výročnej správe a posúdenie, či tieto informácie nie sú vo významnom nesúlade s auditovanou účtovnou závierkou alebo našimi poznatkami, ktoré sme získali počas auditu účtovnej závierky, alebo sa inak zdajú byť významne nesprávne.

Posúdili sme, či výročná správa Občianskeho združenia obsahuje informácie, ktorých uvedenie vyžaduje zákon o účtovníctve.

Na základe prác vykonaných počas auditu účtovnej závierky, podľa nášho názoru:

- informácie uvedené vo výročnej správe zostavenej za rok 2024 sú v súlade s účtovnou závierkou za daný rok,
- výročná správa obsahuje informácie podľa zákona o účtovníctve.

Okrem toho, na základe našich poznatkov o účtovnej jednotke a situácii v nej, ktoré sme získali počas auditu účtovnej závierky, sme povinní uviesť, či sme zistili významné nesprávnosti vo výročnej správe, ktorú sme obdržali pred dátumom vydania tejto správy audítora. V tejto súvislosti neexistujú zistenia, ktoré by sme mali uviesť.

Dátum správy: 28.03.2025

Audítorská spoločnosť: a Audit, s. r. o.

Sídlo: Ul. 29 Augusta 2B, 811 07 Bratislava

Číslo licencie: 353

Štatutárneho audítora: Ing. Lucia Nováková

Číslo licencie: 983

Podpis: